

PROBLÉMOVÉ OBLASTI SOUČASNÉHO SVĚTA

Konflikty v Asii

Konflikty v Asii

- Asie vykazuje směs konfliktů kulturní, náboženské, teritoriální a ideologické povahy
- největší množství nepokojů nacházíme ve státech, které do konce 40. let 20. století spadaly pod britskou správu
  - používali „nepřímou správu“
  - po získání nezávislosti došlo k umělému vytvoření hranic, které nerespektovaly aktuální rozmístění etnik, některé skupiny byly pak rozděleny do dvou a více států a tvoří v nich rebelující menšiny volající po autonomii či nezávislosti
  - nejdéle trvajících konfliktů tohoto typu jsou spor o Kašmír a etnický separatismus Karenů v Barmě (od konce 40. let 20. století)
- „konfliktnost“ podtrhuje ideologická diferenciací území (vznikla tam všechna základní světová náboženství)
- Do jisté míry jde o optický klam (jde o nejlidnatější kontinent)

Islámský fundamentalismus

Na Albertově

Demonstrace na podporu prezidenta ČR, 17. 11. 2015

KOMENTÁŘ: Zoufalci - Václav Klaus ml.

Na útocích **zastupců primitivnější civilizace** na náš západní svět není nejstrašnější brutalita nebo počet obětí. Nejstrašnější je zoufalost a bezradnost evropských elit.

pondělí 16. listopadu 2015, 9:16

Představíte si třeba Winstona Churchilla, že by byl po náletech na Londýn především „otřesen“? A meklal by něco ve smyslu: „Kvůli pár agresivním pilotům nemůžeme soudit celý německý národ. Většina Němců je slušná... Je větší

▲ Václav Klaus mladší

FOTO: [Právo](#)

Václav Klaus ml.

Absolvoval Přírodovědeckou fakultu UK, přes 15 let vedl

▼ REKLAMA

TESCO

Okamžiky, na kterých záleží

Při nákupu 4 kusů hrnek ZDARMA.

Neplatí při nákupu on-line. Limit 12 ks/den. Platí od 11. 11. od 8:00 do 24. 11. 2015

Nescafé Dolce Gusto více druhů, kapsle **104,90** 449,90 **-30%**

▼ REKLAMA

	měna	nákup	prodej	
	EUR	27,00	27,05	▲
	USD	25,36	25,40	▼

EURO platby do zahraničí ZDARMA! [Více »](#)

▼ Komerční sdělení

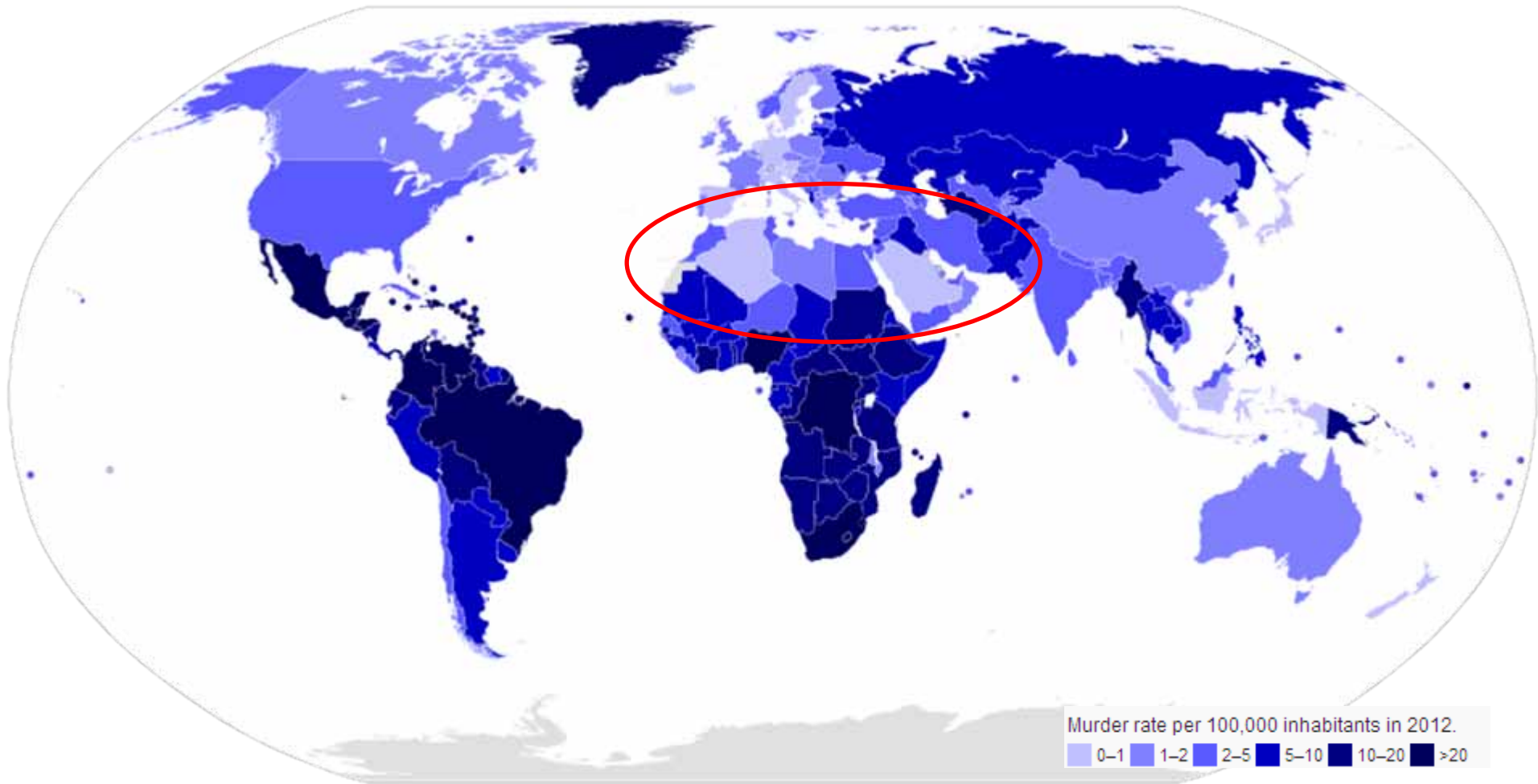
ZOOT: největší módní online obchod v ČR.

Pokusme se srovnat náboženství podle agresivity ...

- Hlasování: seřadíme hlavní světová náboženství (buddhismus, čínská náboženství, hinduismus, islám, křesťanství, židovství)
- Jak ale agresivitu objektivně měřit?

Násilný islám?

Násilný islám?

- Jak vysvětlit toto: počet vražd na 100 tis. obyvatel:
  - Svět: 6,2
  - čínská náboženství: 1,1
  - židovský stát: 1,8
  - hinduistické státy: 3,5
  - buddhistické státy: 4,5
  - křesťanské státy: 11,1
  - muslimské státy: 3,8

Nelítostná primitivní civilizace, kde nemá lidský život cenu?

Suicides per 100,000 people per year

154	 Namibia	2.7	149	4.4	148	1.4
155	 Belize	2.6	145	4.9	169	0.5
	 Venezuela	2.6	151	4.3	159	1.0
157	 Tunisia	2.4	158	3.4	148	1.4
158	 Barbados	2.3	154	4.1	166	0.6
	 Bahamas	2.3	157	3.6	151	1.3
160	 Jordan	2.0	163	2.2	137	1.9
161	 Algeria	1.9	162	2.3	144	1.5
162	 Libya	1.8	163	2.2	148	1.4
163	 Egypt	1.7	160	2.4	154	1.2
	 Azerbaijan	1.7	160	2.4	159	1.0
	 Iraq	1.7	166	1.2	132	2.1
166	 Jamaica	1.2	165	1.8	164	0.7
167	 Oman	1.0	166	1.2	166	0.6
168	 Lebanon	0.9	166	1.2	166	0.6
	 Kuwait	0.9	169	1.0	163	0.8
170	 Syria	0.4	170	0.7	170	0.2
	 Saudi Arabia	0.4	171	0.6	170	0.2

Násilná podstata učení?

- (boží příkaz:) Nesmíte jíst žádnou zdechlinu. Dej ji přistěhovalci, který žije ve tvých branách, ať ji sní, nebo ji prodej cizinci.
- (boží příkaz:) Ted' tedy jdi a napadni Amalekovce. Všechny, kdo k nim patří, vyhlad'te jako proklaté. Nešetři je; pobij muže i ženy, děti i nemluvňata, skot i brav, velbloudy i osly!
- (boží příkaz:) Čarodějníci nenecháš naživu.
- (modlitba k Bohu:)

Pobil veliké krále – vždyť jeho milosrdenství je věčné!

A zabil vznešené krále – vždyť jeho milosrdenství je věčné!

Síchona, a krále emorejského – vždyť jeho milosrdenství je věčné!

A Óga, krále bášanského – vždyť jeho milosrdenství je věčné!

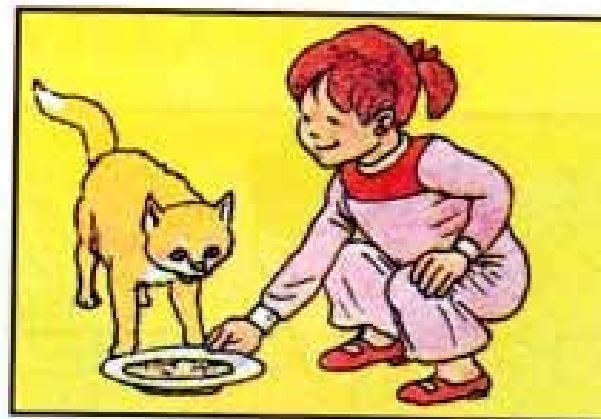
Nerovnoprávnost žen?

- Jako ve všech shromážděních svatých, vaše ženy necht' ve shromážděních mlčí. Nedovoluje se jim, aby mluvily; ať jsou podřízené, jak praví i Zákon.
- Nyní proto zabijte všechny chlapce mezi dětmi a zabijte všechny ženy, které poznaly soulož mužem. Všechny mladé ženy, které nepoznaly soulož s mužem, nechte naživu pro sebe.

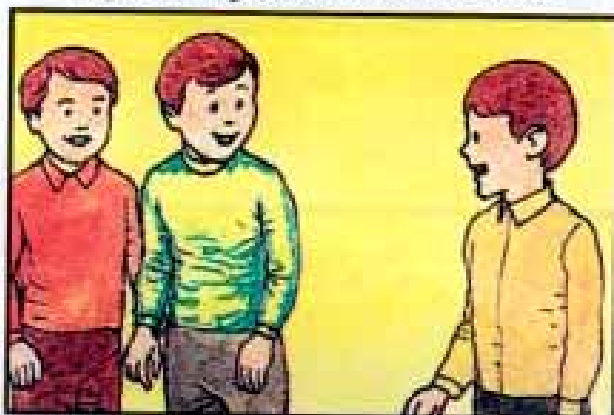
Výchova k násilí?

Musliman ojačava svoje tijelo iz pokornosti Allahu

Musliman pomaže životinjama iz pokornosti Allahu

Musliman drugima naziva selam iz pokornosti Allahu

Musliman je poslušan svojim roditeljima iz pokornosti Allahu

Výchova k násilí?

ČISTOČA

Perem zube četkicom i pastom.

Često se kupam.

Čuvam čistoću svojih knjiga i odjeće

Održavam čistoću kose.

Drugi stub Islama

OBAVLJANJE NAMAZA

Čistoća

مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الطُّهُورُ

Ključ namaza je potpuna čistoća

- * Musliman je uvijek čist i namirisan.
- * Istindža je propisno čišćenje poslije obavljanja male ili velike nužde.
- * Prije obavljanja istindže gledaj da potpuno odstraniš mokraću iz polnog organa.
- * Istindža se obavlja lijevom rukom.
- * Poslije obavljanja istindže dobro operi ruke vodom i sapunom.

DŽIHAD

Allah, nam je naredio džihad. On nas podstiče na njega, i objašnjava nam da je šehid živ i opskrbljen kod Allaha. Allah kaže:

***“One koje su poginuli na Allahovom putu nemojte smatrati mrtvim!
Ne, oni su živi, i u obilju su kod Gospodara svoga!” (3 : 169)***

Pejgamber kaže:

“Allah džellešanuhu, mudžahidu na Njegovom putu garantuje da će ga ako pogine uvesti u Džennet, a ako ga vrati njegovoj kući da će ga vratiti sa onim što je postigao od nagrade i plijena!”

Mudžahid mora istinski prihvatiti borbu, za nju uvijek biti spreman u granicama mogućnosti ma koliko one izgledale male, i mora biti

Základní přístup

- budeme odlišovat 3 věci:
  - ▣ **Islám** jako náboženství „v ideální podobě“
  - ▣ **Islám** jako náboženství „v praxi“
  - ▣ **Islamismus** jako politické ideologie odvolávající se na islám
- podobně u křesťanů:
  - ▣ „ideální“ křesťan miluje bližní, pomáhá každému potřebnému (i imigrantům !), nelže, nemá mimomanželský sex, nerozvádí se, atd. ...
  - ▣ reálně:
    - ČR: 0 povinných hodin náboženství ve škole – 1,0 vraždy na 100 000 obyvatel
    - Polsko: cca 900 povinných hodin náboženství ve škole – 1,2 vraždy na 100 000 obyvatel
  - ▣ apod.

○ islámu

- nejmladší světové náboženství
- monoteistický religiózní systém
- ISLÁM = mír, odevzdání se (do vůle boží)
  - ▣ arabský kořen **slm**: všechny výrazy ve smyslu být bezpečný, zdráv, svolit a předat
  - ▣ V hebrejštině mu odpovídá kořen **šlm (ŠaLoM)**, v češtině např. Jeru**SaLeM**
- 1,6 miliardy věřících (23 % obyvatel světa) ⇒ druhé nejvýznamnější náboženství podle počtu věřících (a pravděpodobně největší podle počtu „praktikujících“ věřících)
  - ▣ v 57 státech světa mají většinu
  - ▣ Arabové tvoří 20 % muslimské populace světa

Regionální rozdíly:

NASWA	91,2 % ob.
Jižní Asie	31,0 % ob.
Subsaharská Afrika	29,6 % ob.
Jihovýchodní Asie	13,0 % ob.
Evropa	6,0 % ob.
Amerika	0,6 % ob.

Největší muslimské komunity

- Indonésie (205 mil.)
- Pákistán (178 mil.)
- Indie (172 mil.)
- Bangladéš (146 mil.)
- Nigérie (93 mil.)
- Írán (75 mil.)
- Turecko (75 mil.)
- Egypt (74 mil.)
- Alžírsko (40 mil.)

- Čína (22–50 mil.)

Zakladatel **Muhammad ibn Abdalláh** **ibn al-Muttalib** (asi 570 – 632)

- pocházel z mekkánského kmene Kurajšovců (zabývali se obchodem, bohatší složka společnosti)
- první fáze jeho života se nevymykala jeho stavu (manželství, 4 dcery, obchodní cesty po celé Arábii, které umožnily seznámit se s gnózí, křesťanstvím a judaismem)
- 610: počátek šíření nového učení – zjevení archanděla Gabriela v jeskyni na noře Híra u Mekky, postupné získávání příznivců (hlavně mezi sociálně nižšími vrstvami) ⇒ spory s bohatými, kteří se obávali ztráty zájmu o poutní místo (černý kámen ve svatyni Ka'ba)

První zjevení arch. Gabriela Muhammadovi

(miniatura z rukopisu رشيدالدين طيب [Rašíd al-Dín Tabíb] (1307): جامع التواريخ [Džámí' al-Tavárih]. Edinburgh University Library)

Zakladatel **Muhammad ibn Abdalláh** **ibn al-Muttalib** (asi 570 – 632)

- 622: odchod do Mediny (hidžra), založena muslimská obec (umma)
- 630: návrat do Mekky (resp. dobytí), pohanská svatyně Ka'ba přeměněna na ústřední kultovní místo ummy
- 632: úmrtí, „nebeská pout“ do Jeruzaléma

Híra

(foto: Nazli, 2006)

Dějiny

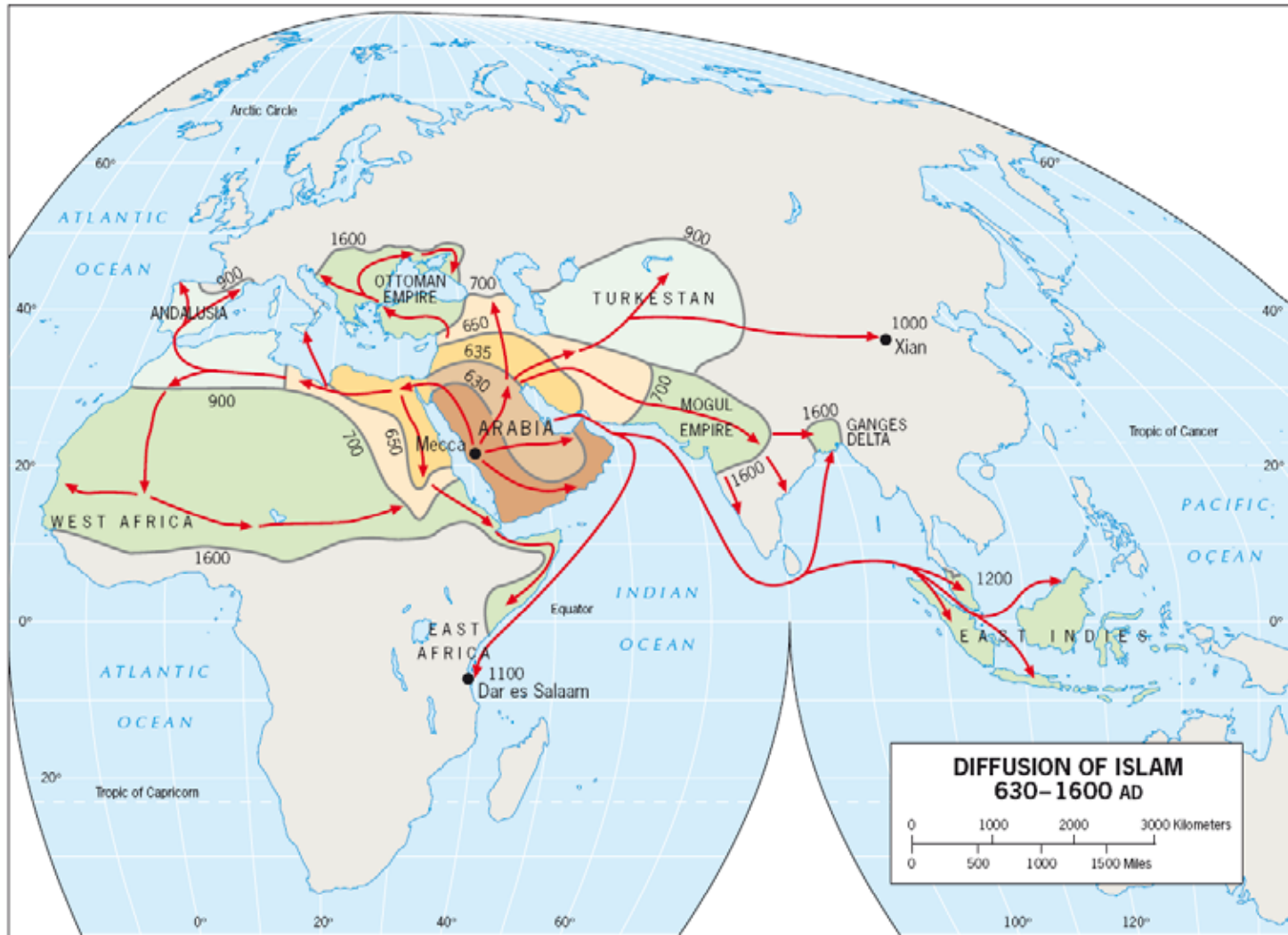

Po roce 632 šíření nového náboženství:

- západ: Severní Afrika a Jižní Evropa
- východ (12. stol.: severní Indie a dále Malajsie, Brunej, Indonésie a jih Filipín)
- jih: od 18. století začalo rozšiřování na jih od Sahary
- migrace ve 20. století: opět Evropa a nově i Amerika

Dějiny

Zdroj: de Blij, Harm J. – Muller, Peter O. – Nijman, Jan – WinklerPrins, Antoinette
M. G. A. (2011): The world today : concepts and regions in geography. 5th ed.
[New York] : John Wiley and Sons. ISBN 978-0-470-64638-0. p. 268

Zároveň však spory o vedení...

- v Koránu není řešena otázka nástupnictví po prorokovi ⇒ zdroj politických a náboženských konfliktů
- 632–661 v čele obce volení chalífové (=náměstci)
- od 661 dědiční chalífové (Umajjovci v Damašku (661–750), Abbásovci v Bagdádu (750–1258), pak v Káhiře (1258–1517) a v Istanbulu (1517–1924), v roce 1924 byl chalífát zrušen republikánským reformátorem Mustafou Kemalem Atatürkem
- důsledek: krize a rozštěpení (sunnité – v čele obce dědiční chalífové; šíité – v čele obce by měli být jen potomci Mohammeda; cháridžité – v čele obce je jen Bůh, žádný „centrální“ vůdce není třeba)

3 základní větve islámu:

- sunnité
- šíité (od hlavního proudu se oddělili už za 4. chalífy Ālího), později se z nich vyčlenily další větve:
  - ▣ imámité
  - ▣ izmailité
  - ▣ alavité
  - ▣ drúzové, atd.
- ibádíja
- existují i další sekty (súfismus, ahmadíja, hnutí černých panterů, ...)

Cháridža

- Cháridža se od hlavního proudu odtrhla už v roce 657 (661 zavraždili 4. chalífu ʿAlího)
  - ▣ Své vůdce si volili bez ohledu na původ (jediným kritériem je víra a morální integrita – jinak to může být „třeba i habešský otrok s uřezaným nosem“), ostatní proudy nepovažovali za muslimy
  - ▣ Puritánští ve věcech víry (např. učili, že člověk, který spáchá smrtelný hřích, přestává být muslimem), často nepohodlní státní moci a potlačování ostatními proudy, postupně zcela vyhlazeni
  - ▣ Vnějšímu tlaku se bránili i přijetím principu takkíje – v případě ohrožení mohou zapřít svou víru a přihlásit se k většinové konfesi
- V současnosti je s věroukou cháridži srovnáván tzv. Islámský stát a některé teroristické skupiny hlásící se k islámu

Ibádíja

- historicky vznikli jako umírněné křídlo cháridži, sami ale své řazení mezi cháridžity odmítají a tvrdí, že vznikli odděleně
- obecně velmi konzervativní skupina puritánsky dodržující požadavky šaríji, zároveň ale tolerantní k jiným
  - Projevu se to i velmi strohou architekturou mešit s minimem ozdob
- celkem jen cca 2,7 mil. lidí
- ibádíja převažuje v Ománu (cca 75 %), menší skupinky žijí na Zanzibaru, na ostrově Džerba v Tunisku a v malých izolovaných komunitách v Libyi

Ománský sultán Kábús ibn Sa'íd ibn Tajmúr al-Sa'íd

Šíité

- Uznávají první 4 volené **chalífy**:
  - ▣ Abú Bakr as-Siddíq (+634)
  - ▣ ʿUmar ibn al-Chattáb (+644)
  - ▣ ʿUthmán ibn ʿAffán (zabit 656)
  - ▣ ʿAlí ibn Abí Tálíb (zabit 661)
- nejuctívanější postavou je chalífa ʿAlí (bratranec a zeť Muhammada) s titulem walí Alláh („druh Boží“) a amír al-muʿminín (kníže věřících)
- Další neuznávají, po roce 661 je vedli **imámové**
- Někteří šíité věří v jeho reinkarnaci do dalších postav
- Víru berou víc emocionálně, Korán doslovně
- Šíitské duchovenstvo má nadřazený vztah k světské moci

Šíité – imámové

- 1: ʿAlí ibn Abí Tálib – zabit 661
- 2: **Hasan** – odešel do ústraní – jeho potomci – Hášimovci – vládou dnes v Jordánsku (a jsou sunnité)
- 3: **Husajn** – zabit s rodinou 680 – **Karbalá** (Irák)
- 8: **Alí Ibn Músá ar-Rezá** – otráven 818 – hrob v **Mašhadu** (Írán)

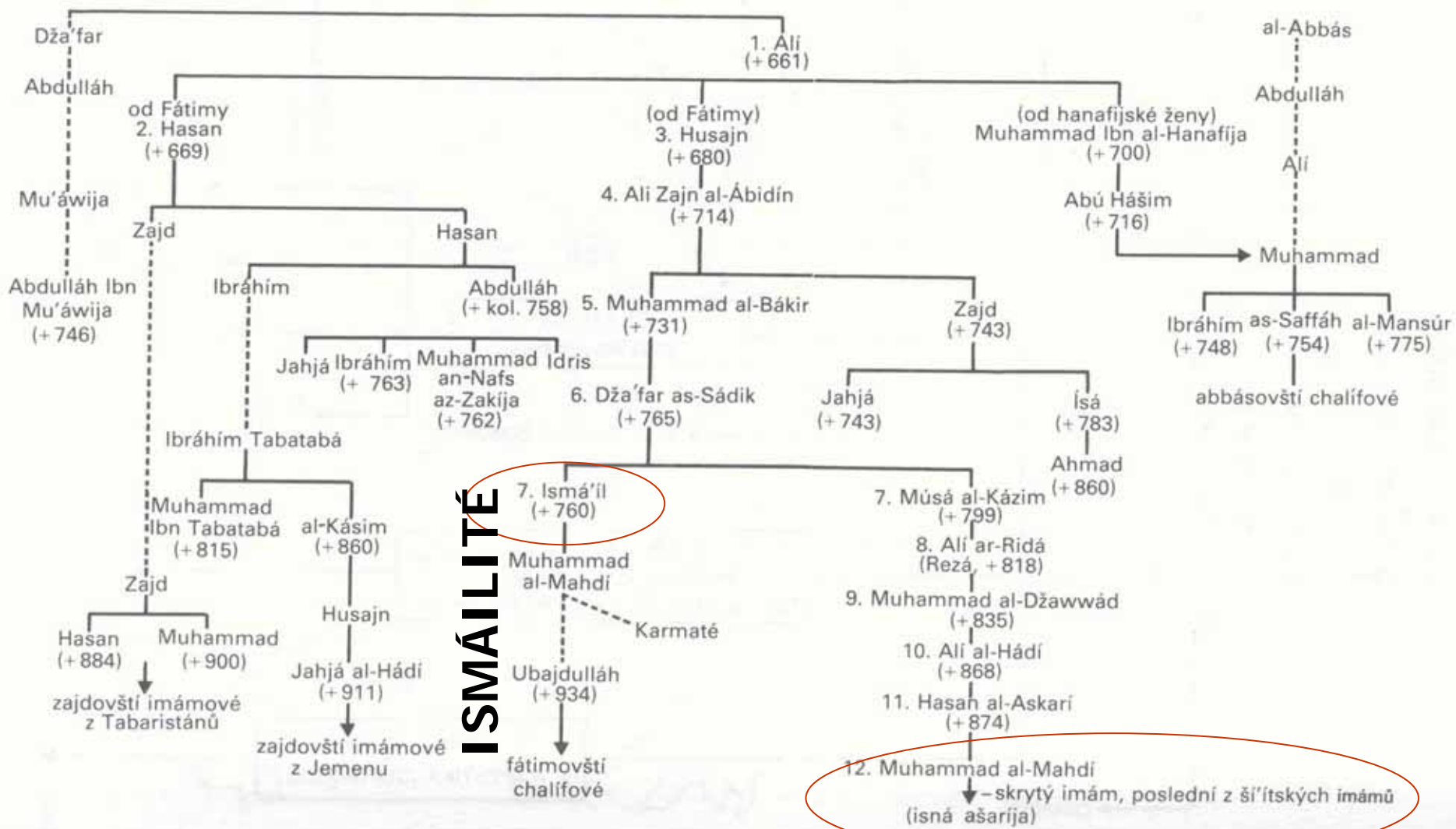
Ášúrá

- Procesí, šíity připomínané zabití imáma Husajna v roce 680 – hlavní trauma šíitskou-sunnitských vztahů
- V čele nošeny rekvizity vraždy (kůň s krvavými šípy, dětská kolébka), časté projevy sebetrýznění

GENEALOGIE ŠÍITSKÝCH IMÁMŮ

IMÁMITĚ (hlavní proud)

Šíitské sekty: hlavní proud

- Vnitřně jsou rozděleni na několik proudů podle toho, které z čtrnáctých potomků Aliho pokládají za legitimní, hlavní proud se označuje jako **imámité** (uznávají 12 imámů, poslední, Mohamed al-Mahdí, který zmizel v roce 878, je podle nich „skrytý imám“, který se jednou vrátí na zem a ustanoví vládu Boží)
  - Označují se i jako „dvanáctníci“
  - Tvoří kolem 80 % všech šíitů – největší koncentrace v Íránu a Iráku

Šíitské sekty: Ismá'ílíja

- V 8. století se od hlavního proudu oddělila **ismá'ílíja** (prvních 6 imámů mají společných s imámiity (po Džá'fara as-Sádiqa), za sedmého považují jeho syna Ismá'íla)
- **Ismá'ílíja** se brzy po vzniku začala štěpit, poprvé v 11. století, kdy se kvůli politickým sporům uvnitř fátimovské dynastie rozdělila na:
  - **západní větev** (mají skrytého imáma), která se později ještě rozštěpila na řadu směrů
  - Početnější východní větev – nyní označovanou jako **nizáríja** – v Indii a Pákistánu, v jejich čele stojí velmi progresivní Ágha Chán IV. (žije ve Francii, britský občan) – celkem 15 mil. věřících, po imámitech 2. nejpočetnější šíitská skupina

Šiitské sekty

- Z historie křížových výprav jsou známí i příslušníci extrémně radikálních sekt:
  - ▣ **asasínové** (11.–13. století, „sebevražedná“ sekta, od nich franc. assassin = vražda)
  - ▣ **karmaté** (9.–12. století, kvazikomunistická skupina, přepadávání karavan do Mekky ...)

Odštěpenci od ismá'ílíje

- **drúzové** (od 11. století)
- ovlivnění gnosticizmem a novoplatonizmem, silně mystické učení, od islámu se už značně vzdálilo
- věří, že někteří chalífové byli boží vtělení, mj. i **al-Hákim**, který v roce 1021 záhadně zmizel a někdy v budoucnu se vrátí jako mahdí
- uzavřenost, představa o vlastní vyvolenosti (např. že spasení budou pouze oni, proto jsou přísně endogamní a věří, že komunita se udržuje neustálými reinkarnacemi svých členů) – žijí v Sýrii, Libanonu, Izraeli), celkem 1,5–2,0 mil. lidí

*Al-Hakim bi Amr
Alláh (985–1021)*

Drúzové

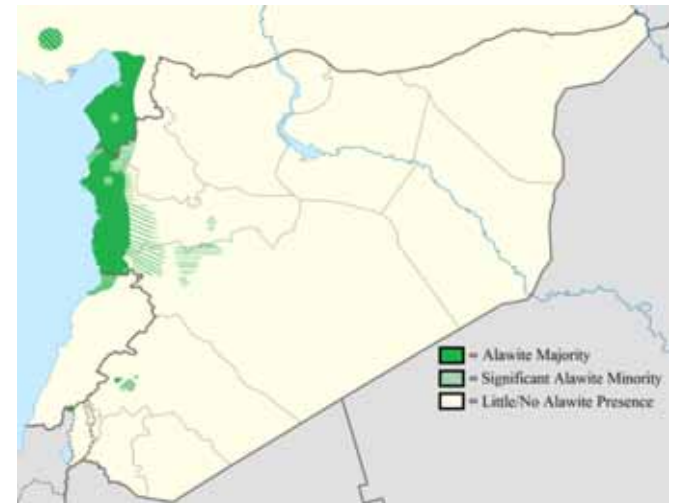

- Principiálně vyžadují loajalitu k zemi, ve které žijí – např. v Izraeli jako jediná arabskojazyčná skupina slouží v armádě , v Sýrii podporují Assadův režim, apod.

Odštěpenci od ismá'ílíje

- **ʿalawíja (alavité)** (od 9. století, vstřebali řadu křesťanských vlivů – vánoce a velikonoce, jména (Jan, Kateřina, Matouš), bůh je nedělitelnou jednotou trojího (periodicky se proto reinkarnuje trojice proroků) atd. – žijí hl. v Sýrii, výrazně se uplatňují v armádě a politice – klan Asadů)
- Originální je i jejich kosmologie: na rozdíl od ostatních muslimů věří v prvotní hřích: lidské duše byly jako trest za vzpuru proti Bohu svrženy na zemi a tam byly uvězněny v materiálních okovech (lidských tělech). Snaží se vrátit do ryze spirituální sféry, pokud se jim to nepodaří, jsou reinkarnovány (*hulúl*)

Zajdíja

- Jedna z raných větví šíi
- Pojmenováno podle vnuka imáma al-Husajna Zajda ibn Alího
- Žijí hlavně v Jemenu, kde tvoří 1/3 populace, tj. cca 8 mil. lidí (zbytek sunnité)
  - ▣ od 10. století do roku 1962 byl Jemen teokratický stát, kterému vládli zajdíjovští imámové
- Jde o odnož, která je nejmírnější verzí šíi, dosti blízká sunnitskému islámu

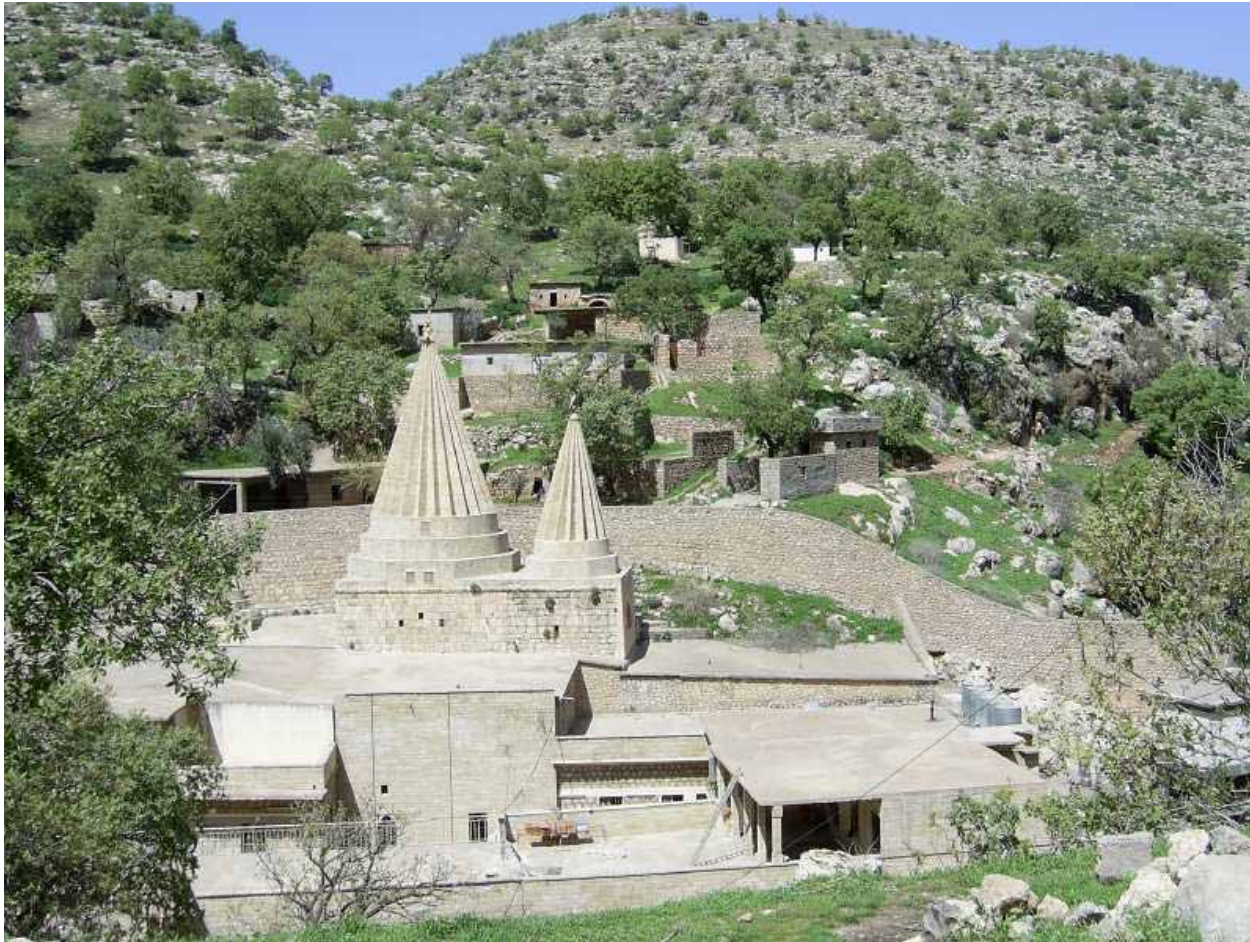
Odštěpenci na hranicích islámu

- **Jersanismus (Ahle hakk, lidé pravdy)** – synkretismus, silné ovlivnění zoroastrismem, dualistické chápání světa (Íránský Kurdistan, kolem 1 mil. lidí)
- **Jezídové** – rovněž ovlivnění zoroastrismem
  - ▣ bůh stojí tak vysoko nad stvořeným světem, že běh pozemských věcí neovlivňuje: to činí jeho emanace a prostředník „Paví anděl“ Melek Tá’ús, původně padlý anděl, který se ale kál, svými slzami uhasil plameny pekla a bylo mu odpuštěno
  - ▣ řada aspektů víry tajena
  - ▣ irácký Kurdistan, Arménie, Gruzie (cca 1 mil. lidí, sami tvrdí, že za dobu jejich existence jich muslimové zabili minimálně 20 milionů)

Melek Tá'ús

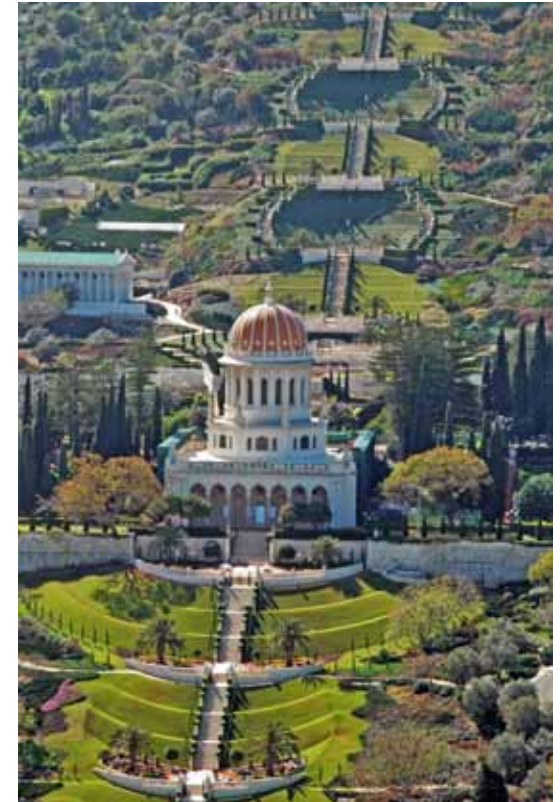
Jezídká svatyně v Laleši

Bahá'í

- **Bahá'ízmus** vznikl na základě učení Íránců Sajjída Alí Muhammada / Bába (1819–1850) a Mírzá Alího / Bahá'u'lláh-a (1817–1892)
- synkretismus, tolerance
- usiluje o nastolení nadnárodního státního útvaru s jednotnou měnou a jazykem
- mimořádně misijně aktivní, kolem 6 mil. členů
- dnes už zcela mimo islám

**Bábova hrobka / svatyně
na svahu hory Karmel
ve městě Haifa**

Ahmadíja

- sunnitská sekta, která vznikla v 80. letech 19. stol. v Paňdžábu, v současnosti rychle roste, snad až 20 mil. lidí, hlavně v Indii a Pákistánu
- založil ji **Mirzá Ghullám Ahmad (Kadiani)**, který se prohlásil za mahdího (mesiáše) a hlásal synkretické učení snažící se sblížit islám, hinduismus a anglikanismus
- sekta působí v Indii, Pákistánu, Afghánistánu, Íránu, i na Západě
- mj. věří, že ěsa (Ježíš) byl pohřben v Kašmíru a na konci světa se vrátí jako mahdí zpět na zemi
- v mnoha muslimských zemích jsou pronásledováni

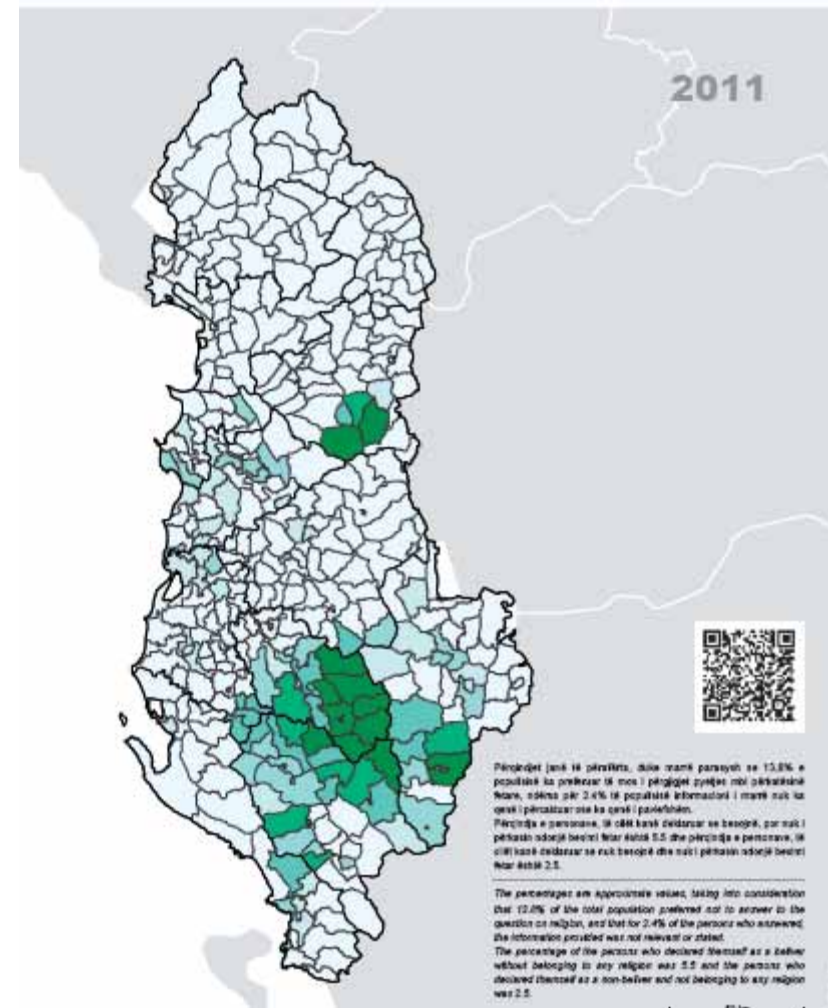
Súfismus

- lidový islám, zdůrazňuje mysticismus, k Bohu přistupuje na základě racionální úvahy, ale prostřednictvím intuice a emocí
- Techniky: opakované vzývání Boha, rituální zpěv, hudba, tanec, askeze
- Občas pronásledování hl. proudem
- Největší rozmach zaznamenal súfismus v 10.–12. století, súfistická bratrstva žila v kláštorech
- oživení nastalo v 2. polovině 20. století jako reakce na sekularizmus (aktivní jsou hlavně v oblastech, které byly sekularizovány násilně – postsovětský prostor, Turecko)

Bektašija

- **Bektašija** byl původně súfistický řád
- zčásti zachovává některé předislámské zvyky, naopak nedodrжуje některé muslimské rituály (ani modlitbu)
- Převzal některé prvky křesťanství a šiitismu, Mohameda a Alího klade na stejnou úroveň s Alláhem.
- tolerantní k nemuslimům
- V Turecku bektašija oficiálně zanikla v roce 1925 (zrušení súfistických řádů), centrála bektašije se následně přesunula do Albánie a později do Egypta
- Dnes je v Albánii považována za samostatné náboženství

Mystické řády

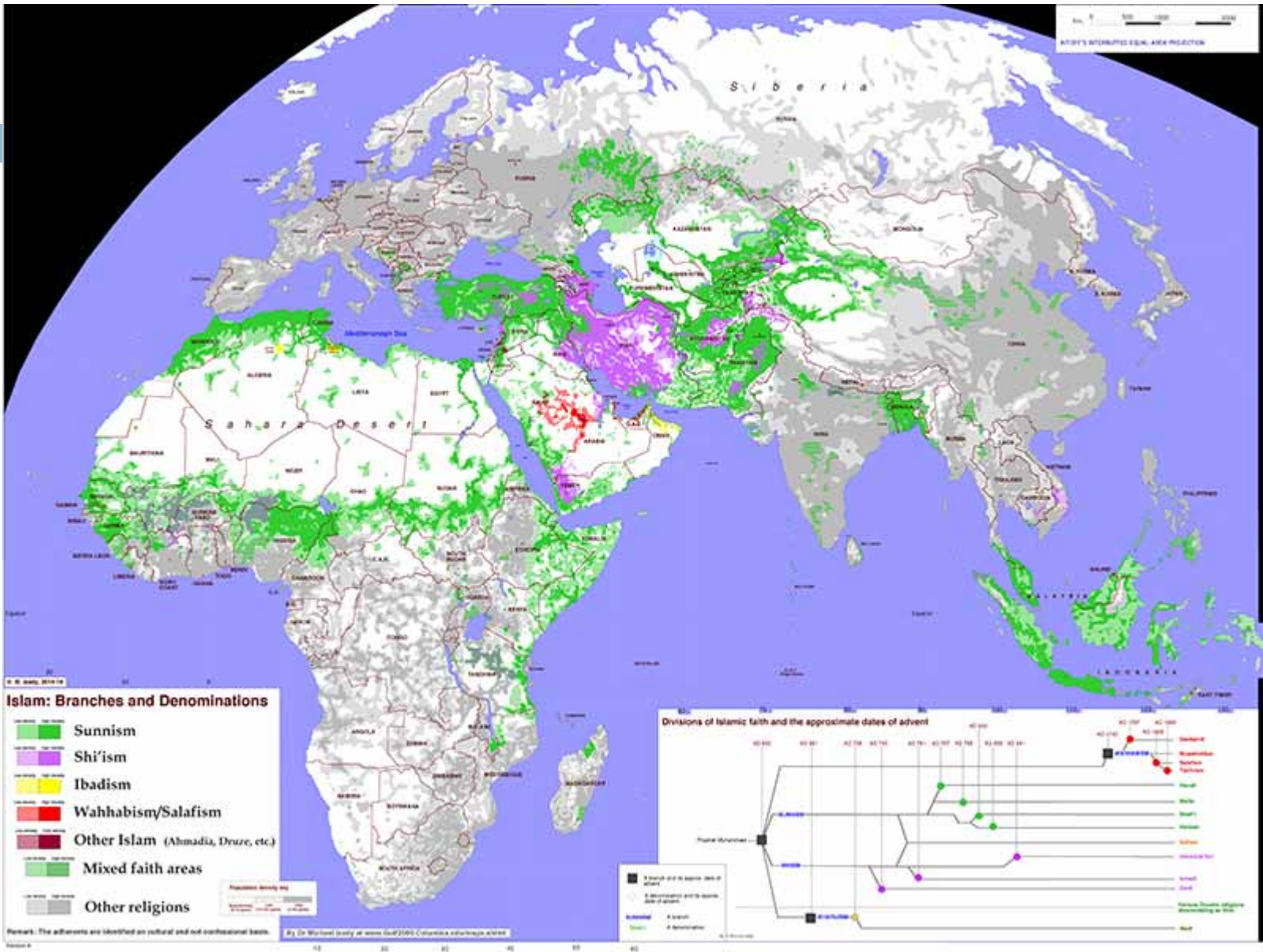
- Obdoba laických řádů u nás, často ale značně svérázné obřady odlišné od „hlavního proudu“
- Pevný řád, disciplína a vnitřní hierarchie, jasný vztah učitel – žák
- Výrazně se podílejí na propagaci islámu v (neislámském) světě
- Příslušníci: derviš, fakír, súfí

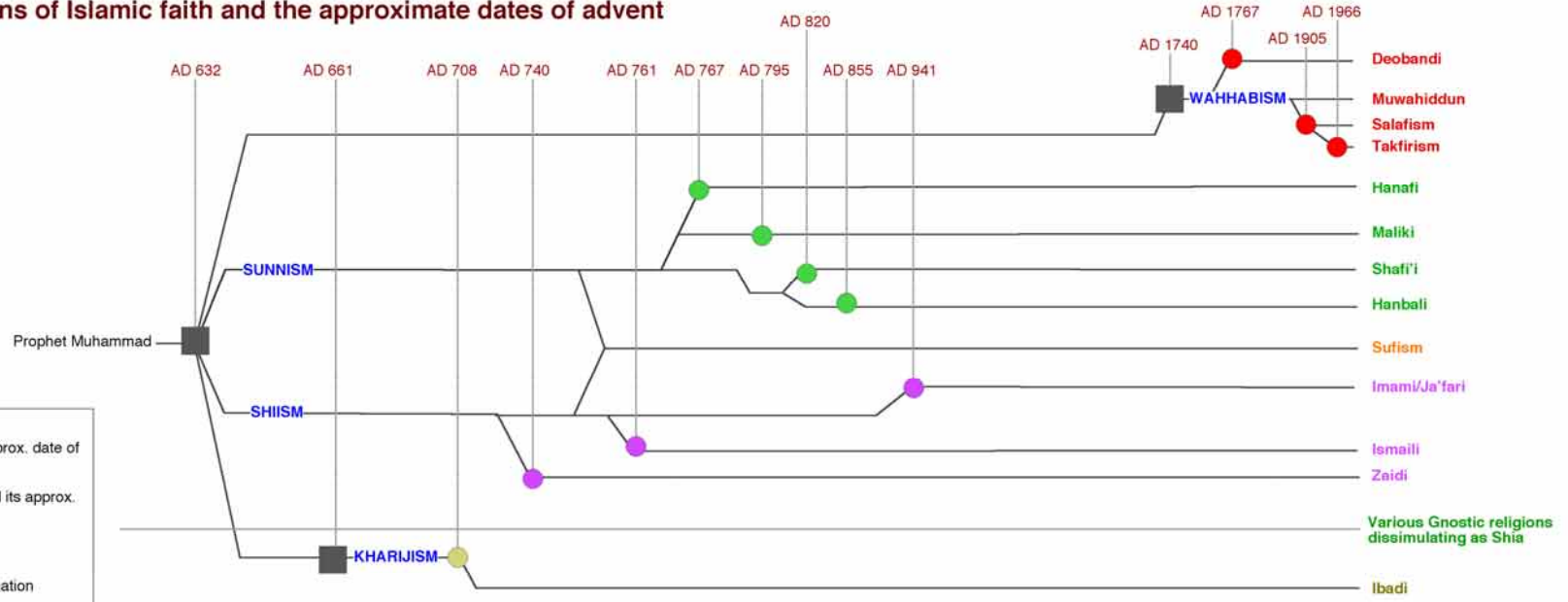
Dnešní zastoupení:

- 89 % sunnité
- 10,6 % šíité (Írán, Bahrajn, hodně v Iráku, Libanonu, Pákistánu, Indii)
- 0,4 % ibádijská

Divisions of Islamic faith and the approximate dates of advent

A branch and its approx. date of advent
 A denomination and its approx. date of advent
SUNNISM A branch
Shafi'i A denomination

By Dr Michael Izady

Doktrína:

- Doktrína islámu se opírá o Korán a Sunnu
- **Korán** (= to, co je určeno k recitaci) vznikl v l. 610–632 zapisováním Muhammadových vnuknutí (psali je jeho žáci, sám byl prý negramotný), konečná redakce provedena v roce 650. Má 114 súr (kapitol) a je považován za (nestvořené a věčné) **boží slovo**.
- Orientaci běžnému čtenáři ztěžuje jazyk (archaická arabština) a uspořádání súr (ne chronologicky, ale sestupně podle délky)
- Muslimové se učí zpaměti dlouhé pasáže (Háfiz = člověk, který ho umí celý Korán zpaměti)

Doktrína:

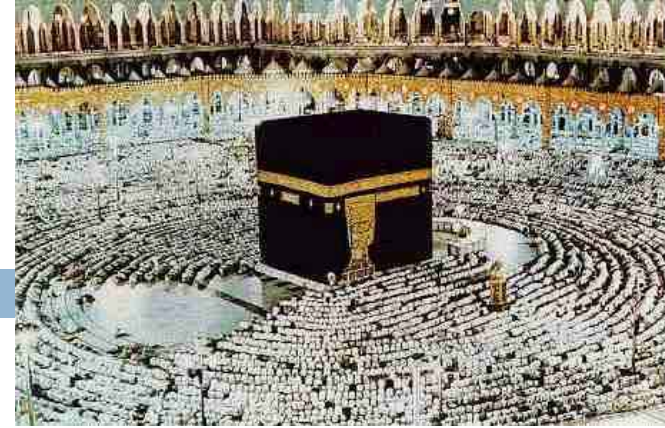
- **Sunna** (= cesta, pravidlo) je souhrn tradice, různých výroků a skutků Muhammada tak jak je vyprávěli (hadíth) jeho společníci
- nejdříve byla předávána ústně, později dostala psanou podobu
- Sunna poskytuje podrobný návod na to, čemu má muslim věřit a jak se má chovat v muslimské obci (umma). Více než Korán ovlivňuje každodenní život věřících.

Hadíth

- Tradovaný výrok Muhammada
- Např.:
  - ▣ Amr ibn Šuajb vyprávěl podle svého otce, že jeho děd slyšel Posla Božího, jak říká:
„Přikazujte svým dětem, aby se modlily od sedmi let, a bijte je za to (že tak nečiní) od deseti let a oddělte je v posteli.“

6 článků víry:

1. Víra v jediného Boha
  2. Víra v anděly
  3. Víra ve všechna písmena svatá
  4. Víra v posly Boží
  5. Víra v soudný den
  6. Víra v osud, dobrý či špatný
- V podstatě vychází z judaismu a křesťanství, zcela cizí je ale islámu představa dědičného hříchu (podle muslimů byl Ádam vyhnán z ráje, pak se ale kál a bylo mu odpuštěno)

Víra v jediného Boha:

Boží vlastnosti: Bohu náleží veškerá dokonalost a absolutní dobro, nelze s ním spojovat jakékoliv zlo a chybu. Bůh je jediný, věčný, neplodil ani nebyl zplozen, nikdo Mu není roven. Je milosrdný, slitovný, spravedlivý a nejvyšší vládce, stvořitel, je počátkem i koncem, moudrý, slyšící a o každé věci vševědoucí, slavný, schopný a mocný. Bůh je milující a obživu poskytující, štědrý a promíjející, ochraňující, soudce a mír, atd.

Víra v anděly

- **Andělé (malá'ika)** jsou nehmotné bezpohlavní bytosti stvořené ze světla (lidé byli stvořeni z hlíny)
- Působí jako zvěstovatelé Boží a strážci lidí (každý člověk má po svém boku 2 anděly – levý zapisuje jeho zlé skutky, pravý jeho dobré skutky)
⇒ proto je také muslimský pozdrav *Salám ʿalejkum!* („Mír s vámi!“ – jde o plurál, ne o vykání)
- 4 andělé nesou nebeský trůn (Gabriel (Džibríl) – Boží zvěstovatel, Michael (Miká'íl) – anděl posledního soudu, Azrael (ʿAzra'íl) – anděl smrti, který vyjímá duše z těl a Rafael (Isráfíl) – oznámí poslední soud)
- Andělé jsou rozumní a dobří, ale nemají vlastní vůli (jediným smyslem jejich života je velebení Stvořitele)

Víra v anděly

- Padlí andělé: Iblís / Šajtán (Satan), Hárút a Márút (černá magie)
- Iblísovi pomáhají džinnové – bytosti vytvořené z ohně (pokušitelé, původci posedlostí (šílenec je arabsky madžnún – „džinny posedlý“), apod. ... a příčina meteoritů)

Víra v posly Boží

- Proroci jsou lidé, kteří byli vybráni Bohem, aby zprostředkovali jeho zjevení
- Bylo jich několik „generací“:
  - ▣ Proroci seslaní Židům (Ádam, Abrahám, Mojžíš (Músá), Jakub, David, Jan Křtitel, ad.) – splnili svou roli, ale jejich svědectví bylo „pokřiveno“ tím, že Židé se vyhlásili za vyvolený národ a nechtěli se o Boží svědectví rozdělit s celým lidstvem
  - ▣ Prorok křesťanů Ježíš: jeho učení zasáhlo celé lidstvo, ale křesťané „pokřivili“ boží záměr tím, že se odklonili od přísného monoteizmu (Ježíše prohlásili za (součást) Boha)
  - ▣ Posledním prorokem, který napravil všechny dosavadní nedorozumění a omyly byl Mohamed, pouze jeho učení je nepokřivené a plně realizované muslimy

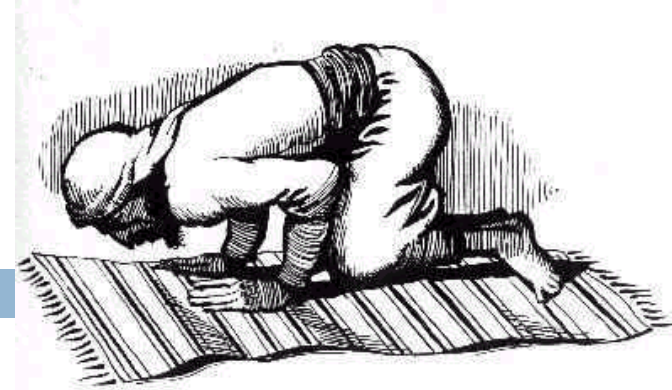
Víra v soudný den

- Poslední soud ohlásí příchod Antikrista (Dadždžál) na zemi; jeho svodům podlehne většina lidstva, kromě 4 měst (Jeruzalém, Mekka, Medína a Tars)
- V poslední bitvě ho porazí Ježíš (ʿÍsá) v čele andělských šiků, ten Antikrista rozpustí pohledem jako olovo
- V den posledního soudu všichni mrtví povstanou a lidstvo se shromáždí před Božím soudem:
  - ▣ Lidé budou rozděleni podle své víry
  - ▣ Spravedliví budou spaseni (dostanou se do nebe)
  - ▣ Nevěřící budou odsouzeni a svrženi do pekel
- Jak nebe, tak peklo je hierarchické (sedm stupňů nebe, šest pekel)

Víra v osud

- Muslimové věří, že jsou řízeni prozřetelností a že existuje předurčení (predestinace)
- Přesto je lidem v rámci tohoto předurčení dána dostatečná míra svobody a zodpovědnosti, aby se mohli zachovat buď dobře, nebo špatně

Kult:

Důležitá je víra, věrnost Bohu a plnění 5 “pilířů islámu”:

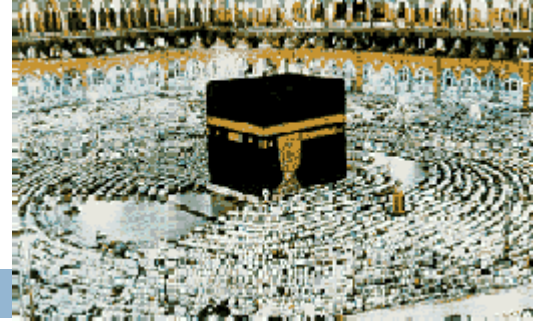
- vyznání víry (šaháda)
- modlitba (salát)
- almužna (zakát)
- post (saum)
- velká pouť (hadždž)

Almužna

- „povinný odpustek za hříšnou touhu vlastnit“
- Platí ji každý dospělý muslim formou zvláštní daně (s výjimkou chudých a postižených)
- Výtěžky daně jsou věnovány na sociální a kulturní účely
- Jistý druh sociální politiky

Pout' do Mekky

- Hlavním cílem je Ka'ba – údajně postavená Adamem

Další poutní místa

- Medína
- Jeruzalém
- Kajruwán (sunité, v Tunisku, mešita džámi' Sidi Ukba)
- Nadžaf (v Iráku, hrobka 'Alího)
- Karbalá (šiiitské, v Iráku, Husajново mauzoleum)
- Mašhad (šiiitské, Írán, hrob imáma Alí Ibn Músá ar-Rezá)
- Kom (šiiitské, Irák, mj. hrob ájatolláha Chomejního)

Muslimské desatero

- Věřit v jednoho Boha
- Ctít rodiče a starat se o ně
- Pomáhat příbuzným a pocestným
- Nezabíjet děti ze strachu před zchudnutím
- Nesmilnit
- Nezabíjet jinak než po právu (krevní msta)
- Neokrádat sirotky
- Nešidit na váze a míře
- Nepodezírat bez důvodu
- Nebýt pyšný a domýšlivý

Organizace

- neexistuje duchovenstvo v křesťanském pojetí “prostředníka” mezi člověkem a Bohem
- neexistuje žádná církev jako instituce
- Hlavou sunnitů byl až do r. 1924 chalífa, dnes jsou jejich vůdci označováni jako imámové
- U šiitů je imám nástupce Muhammada, hodnost získává božím předurčením, může mít fyzickou podobu, ale může být i skrytý

Islámské „duchovenstvo“

„Islámské duchovenstvo“ nejsou organizátoři modliteb, ale osoby, které mají oprávnění interpretovat svaté texty (teologové – právníci). Jsou vybíraní podle přísných kritérií, nejvyšší jsou:

U šíitů:

- ▣ **Velký ájatolláh** („nejvyšší znamení Boží“)
- ▣ **Ájatolláh** („znamení Boží“)
- ▣ Jejich rozhodnutí jsou nezpochybnitelná, neodvolatelná a věřící je nesmějí posuzovat

Fatwá (rozřešení, vyjádření)

- Rozhodnutí duchovní autority k nějaké záležitosti na základě koránu a sunny
- Od roku 1935 existuje Nejvyšší rada pro vydávání fatwa na káhirské univerzitě al-Azhar (12 učenců) – všechny 4 právní školy, časté spory
- V sunitské větvi islámu je fatwa vnímána spíše jako doporučení, v šíitské může být považována za závazný imperativ
- Např. fatwá k otázce nošení šátků na francouzských školách....

Zajímavé fatáwá z poslední doby

- V lednu 2015 fatwá saúdského duchovního zakazující stavbu sněhuláků. Podle fatvy není dovoleno vytvářet sochy lidí či zvířat, čehokoli s duší, a to ani za účelem hry
- V roce 2001 egyptský velký muftí vydal fatvu prohlašující televizní pořad „Chcete být milionářem?“ za neislámský
- Fatva súdánského vůdce Muslimského bratrstva zakázala očkování dětí, protože jde o „spiknutí židů a svobodných zednářů“

Zajímavé fatáwá z poslední doby

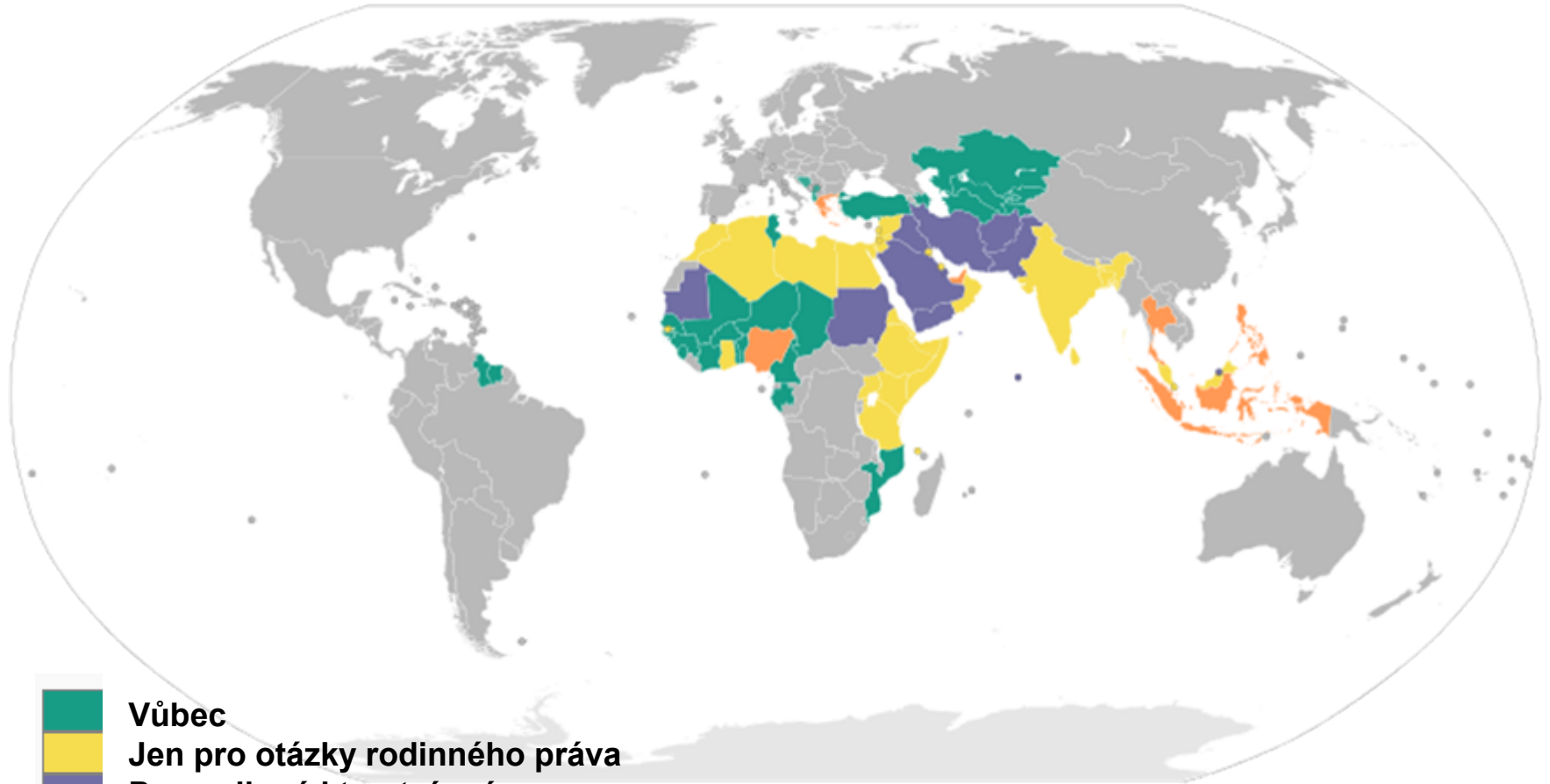
- V roce 1951 vydali v Egyptě fatvu, označující Coca-Colu a Pepsi-Colu za muslimům povolené nápoje
- V roce 2005 iránský ajatolláh vydal fatvu, že výroba, skladování a užití jaderných zbraní je odporuje islámu a je proto zakázáno
- V roce 2011 vydal marocký duchovní fatvu, že právo muslima na pohlavní styk s manželkou kančí až 6 hodin po její smrti

Šarí'ca – islám jako právní systém

- islám má ve větší míře než další náboženství charakter právního systému, život muslima je tímto systémem značně regulován
- tento systém právních předpisů (šarí'ca) chápe vztah mezi Bohem a lidstvem jako smluvní vztah mezi pánem a služebníkem (lidé jsou božími služebníky a zároveň jeho „chalífy“ pověřenými dozorem nad správným děním ve světě
- šarí'ca není jednotná a značně se liší podle různých „právních škol“ vzniklých v prvních 3 stoletích existence islámu
- používá tresty odpovídající době vzniku (bičování, kamenování, amputace končetin – v praxi se ale provádějí výjimečně)

Šarí'a – kde se aplikuje

- Vůbec
- Jen pro otázky rodinného práva
- Pro rodinné i trestní právo
- Regionálně odlišná aplikace

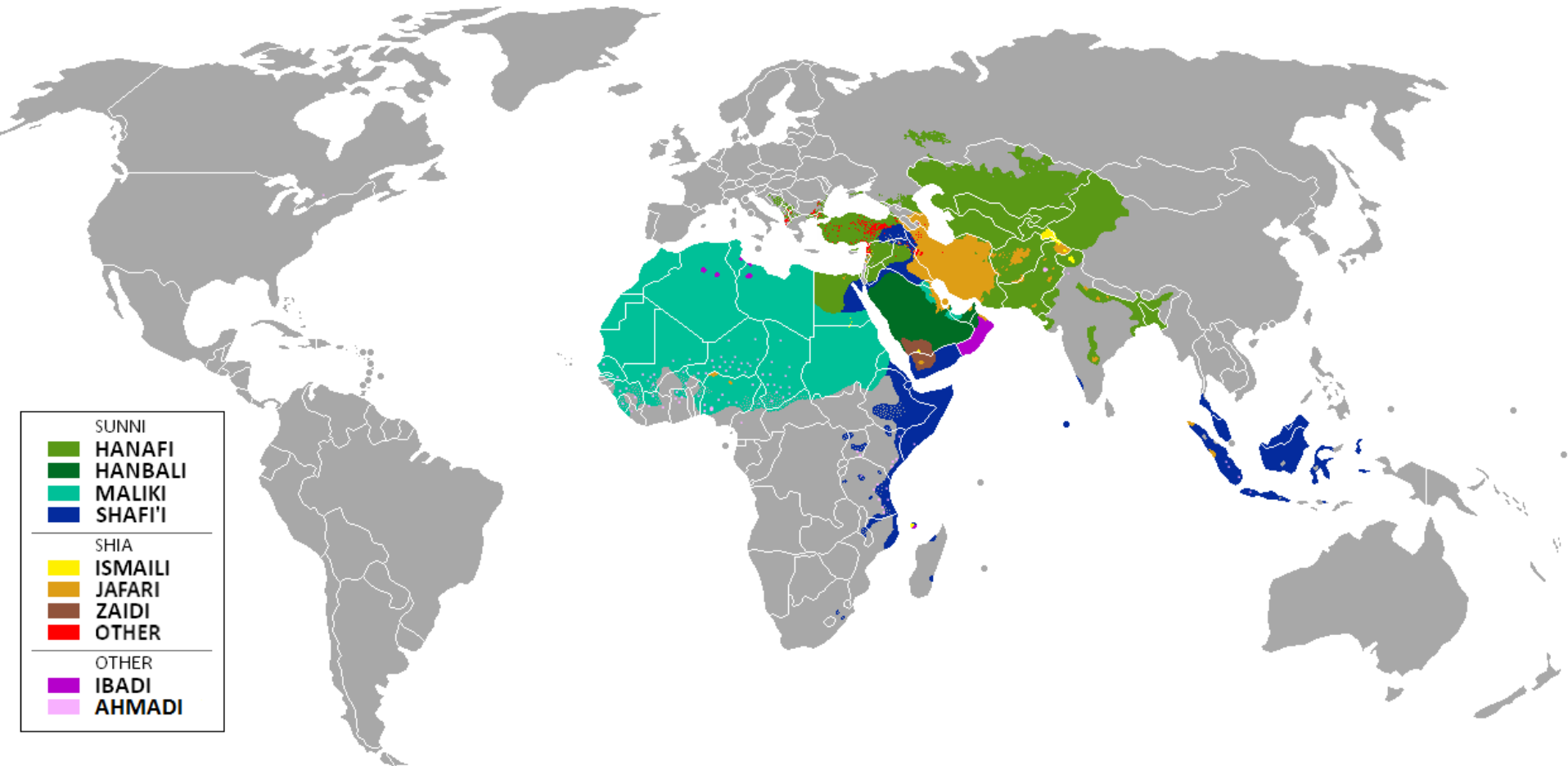
Sunnitské právo

Korán nemá být brán “doslova”, ale má se vycházet z jeho smyslu, důležitá je i tradice (sunna), konsenzus obce (ummy) a analogické uvažování

- **Hanafijská škola** (Turci, Sýrie, Balkán, Indie, Afghánci – nejotevřenější škola, nechává velký prostor individuálnímu úsudku, tolerantní k jinověrcům)
- **Málikovská škola** (v Africe, Bahrajnu, SAE – klade důraz na souhlasné mínění učenců, obecný zájem a také na místní praktiky spjaté často s pověrami)
- **Šáfiovská škola** (Arabský poloostrov, Indie, JV Asie – klade důraz na tradici, místo souhlasu učenců upřednostňuje konsenzus komunity)
- **Hanbalovská škola** (Saúdská Arábie – obnovila uplatňování idžtihádu (samostatného právního úsudku), neexistuje proto žádná formální nejvyšší právní autorita, přesto je pro něj charakteristická mravní přísnost a bigotní zbožnosti)

Muslimské právní školy

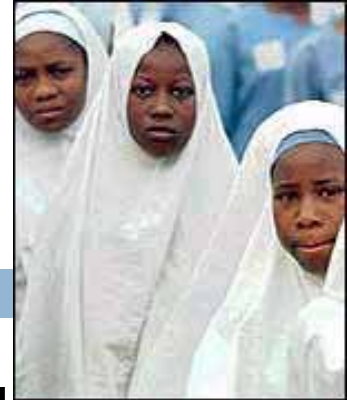
Šíitské právo

- Korán chápou doslovněji
- k výkladu jsou povolány duchovní autority

Islámský způsob života

v individuální i všeobecné rovině existuje řada dalších úkonů, které vytváří “islámský způsob života”, např.:

- džihád = usilování o to, co se líbí Bohu
- řada hygienických požadavků
- stravovací předpisy
- vztahy mezi mužem a ženou
- různé obřady spjaté s jednotlivými etapami životního cyklu

Mučednictví

- Kdo umře v boji jako svědek víry má zajištěno místo v nebi
- stopy krve na jeho těle a oděvu budou v den posledního soudu stvrzovat jeho zásluhy (proto se pohřbívají neomytí a v původním oblečení)
- K mučedníkům jsou řazeni i lidé, kteří zemřou při přírodních pohromách, při nezaviněné nehodě, mladí, zemřelí v cizině nebo při vědeckém bádání, obecně i každý padlý za národní nezávislost

I ne recite za one koji na Allahovom putu poginuli: "mrtvi su" - ne, oni su živi ali to ne osječate -

Džihád

- Velký džihád: péče o individuální duchovní zdokonalování
- Malý džihád: některými chápáno jako boj s nepřáteli islámu (hl. jinověrci)
- smrt v tomto boji se považuje za přímou „vstupenku“ do ráje
- zároveň ale Korán říká: *“Nebudiž žádného nucení k náboženství!”* Islám zakazuje každé násilné jednání. Zbraň smí být použita jen v sebeobraně.

Idžtihád (samostatný úsudek)

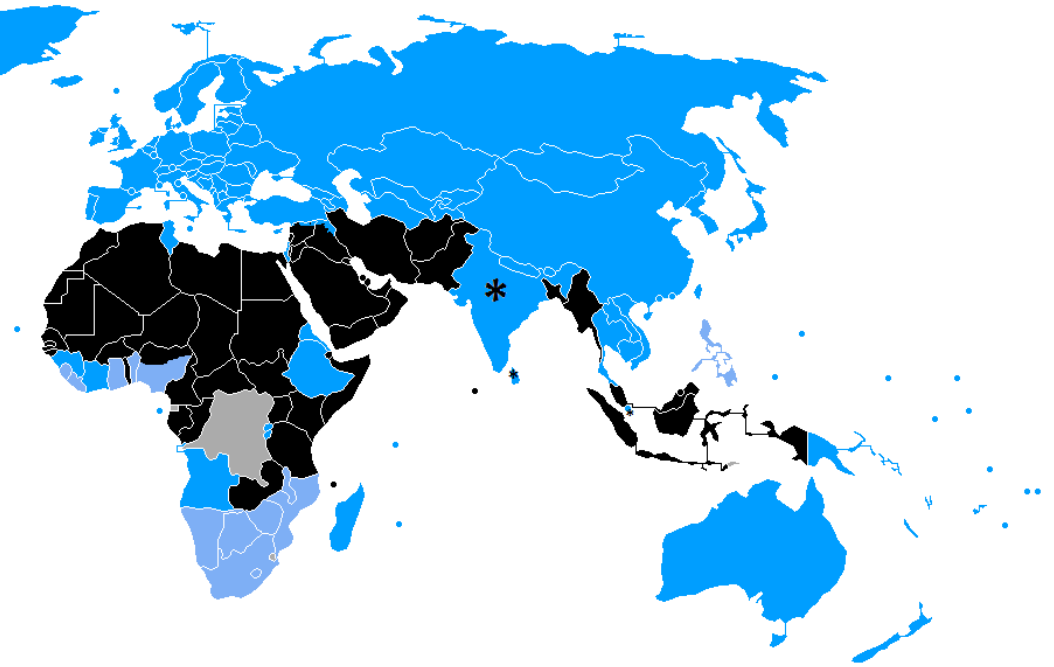
- Právo k samostatnému posouzení právních, teologických či politických záležitostí, pokud Korán a tradice neposkytují zřetelné řešení
- V roce 1019 nařídil chalífa „uzavřít bránu idžtihádu“ – nadále se uplatňoval „taqlíd“ (nápodoba) – důsledky i v občanském životě
  - ▣ platí jen pro sunnity, ne pro šíity
- pravděpodobně hlavní příčina relativního úpadku muslimské civilizace v dalších letech

Stravování / oblékání / umění

- Zákaz alkoholu
- Příkaz oblékat se cudně (různé podoby v různých zemích)
  - zdravotní důsledky: po islámské revoluci vzrostl v Íránu výskyt roztroušené sklerózy 8krát (pravděpodobně nějak souvisí s nedostatkem vitamínu D)
- Zákaz model

Manželství

- Je doporučováno
- Staromládenectví je „úchylka“
- Staropanenství je zakázáno
- Sňatek je forma ekonomické smlouvy (proto i věno)
- Polygamie je jen okrajová, v mnoha muslimských státech je dokonce zakázaná

Měření času

- Den začíná západem slunce
- Kalendář (hidžra) je lunární (12 měsíců po 29–30 dnech)
  - ▣ počátek letopočtu je okamžik odchodu Mohammeda z Mekky do Mediny (r. 622 n.l.)
  - ▣ tj. je o 11–12 dní kratší než náš (32 „našich“ let = 33 jejich let)
  - ▣ Obtíže v občanském životě (určování počátku měsíců apod.)

Ekologie

- Na územích obývaných muslimy většinou úbytek vegetace, eroze...
- materiální svět chápou jako pomíjivý a druhořadý (islám vznikl v pouštích oblastech)
- k životnímu prostředí většinou naprosto lhostejní, značná neinformovanost

Arabština

- svatý jazyk
- korán se nesmí překládat ani přizpůsobovat vývoji jazyka
- jazyk kultu a modliteb (bez ohledu na to, jestli jim věřící rozumí)

Islám – geopolitická vize

Svět se dělí na:

- **Dár al-islám** (Dům islámu), kde vládnou muslimové, obyvateli mohou být i jinověrci, ne ale polyteisté
- **Dár al-harb** (Dům války), kde vládnou nevěřící
- Klasický islám naprosto nepočítal se situací, že by mohlo dojít ke ztrátám ve prospěch Dár al-harb – proto např. nebylo duchovenstvo schopno se vypořádat s kolonialismem (důsledek: islámský reformismus)

Islám a naše pojetí lidských práv

Islámská doktrína porušuje v některých bodech lidská práva v evropském chápaní, problémy jsou v oblasti:

- rovnoprávnost žen
  - ▣ např. v dědickém právu je podíl mužů dvojnásobný – má to ale jistou logiku (muž dává ženě při sňatku první věno, při rozvodu ji musí i nadále živit)
- náboženská svoboda
- tělesné tresty

Islám a demokracie:

Značná nedůvěra, protože:

- Jednostranně vyzdvihuje materiální pokrok
- Zanedbává péči o duchovní rozvoj

Islám, judaismus a křesťanství

- Mohamedova koncepční myšlenka pro zprostředkování zjevení počítá i se svědectvím o zjevení dřívějších proroků Abraháma (Ibráhím), Mojžíše a Ježíše (Ālsá). Původ arabských kmenů vidí v nemanželském synu otrokyně Hagary (Hádžar) – Izmaelovi (Ismáʿíl; praotec), kdežto židé jsou potomky legitimního Abrahámovy syna Izáka
- Považuje se za „dovršení“ těchto náboženství, poukazuje na skutečnost, že společným praotcem všech je Abrahám
- podle muslimů judaismus, křesťanství i islám vycházejí z jedné „knihy“ – nebeského Koránu, křesťany i židy proto označují za „lid knihy“

Islámská kultura

- V prvních třech stoletích existence dosáhl islám nejen obrovského územního rozsahu, ale byl i nositelem civilizačního pokroku – do značné míry navázal i na antickou civilizaci a byl otevřený k inovacím (křesťanský svět v té době naopak prožíval úpadek)
- Po roce 1000 dochází k postupnému „vyrovnání sil“ – křesťanský svět se začíná rozvíjet, islámský do značné míry ustrnul (pravděpodobně souvisí s „uzavřením brány idžtihádu“)
- Tento obrat chápou muslimové jako historicky nespravedlivý až neodůvodněný (zejména těžce nesou období křížáckých válek)

Islamismus

- FUNDAMENTALISMUS je náboženské hnutí, zdůrazňující návrat k původním zdrojům náboženství nebo k původní praxi náboženství.
- ISLAMISMUS není náboženská, ale politická ideologie, která se snaží zorganizovat společnost podle radikálně náboženských zásad, tj. využít náboženství k politickým cílům.

Podle islamistů ...

... jejich ideologie:

- vyřeší všechny politické problémy
- vyřeší všechny sociální problémy
- obnoví celistvost (integritu)
náboženství

Co chtějí?

Docílit toho, aby společnost byla organizována podle islámských zásad. Sjednocuje je představa, že je nutno:

- docílit přísného dodržování náboženských pravidel a pouček ve společnosti
- novým způsobem organizovat stát

Islámský stát

Není to teokracie, v níž si jistá třída lidí přivlastňuje Boží práva, dědičná a jiná práva a stojí nad ostatními občany a mimo jakoukoli zodpovědnost. Není to ani diktatura proletariátu, v níž uchvátili moc někteří pomstychtiví dělníci. Není to ani demokracie v obvyklém smyslu tohoto slova. Liší se ode všech jmenovaných typů.

Teorie:

1. Každý skutek muslima nebo muslimské skupiny musí být inspirován a řízen zákonem Božím, **Koránem**, který je ústavou zvolenou Bohem pro Jeho opravdové služebníky.

Teorie:

2. Suverenita v islámském státu nenáleží vůdci, ani lidem samotným. **Náleží Bohu** a lid jako celek ji vykonává jako zástavu Jím svěřenou a prosazuje Jeho právo a uzákoňuje Jeho vůli.

Teorie:

3. Cílem islámského státu je vykonávat spravedlnost a poskytovat bezpečnost a ochranu všem občanům bez ohledu na barvu pleti, rasu nebo vyznání v souladu s ustanovením Božím v Jeho ústavě, v Koránu. Neobjevuje se problém náboženských nebo rasových menšin, chovají-li se podle zákona a jsou-li jejich příslušníci mírumilovnými občany.

Teorie:

4. **Islámský stát** byl vytvořen pro zmíněný cíl a byl ustaven, aby prosazoval zákon Boží, **nemůže být proto ovládán žádnou politickou stranou s neislámskou platformou**, nemůže být ani podřízen cizí moci.

Teorie:

5. **Vládce**, jakýkoliv vládce, nevládne lidu. **Je zaměstnancem** představitelem, vybral ho lid a odvozuje svou moc od poslušnosti zákonu Božímu, zákonu, který svazuje vládce a poddané slavnostní smlouvou, na niž dohlíží Bůh.

Teorie:

6. Vládci musí být vybíráni z nejlépe kvalifikovaných občanů na základě jejich vlastní cti, schopností a připravenosti. Rasový původ, rodinná prestiž nebo finanční postavení samy o sobě nevytvářejí vhodnější podmínky pro možné kandidáty na vysoká místa ve veřejném životě. **Kandidáti mohou být vybráni veřejným hlasováním ve všeobecných volbách nebo je lze vybrat a udělit jim moc prostřednictvím veřejných představitelů, jimž byla vedoucí místa svěřena svobodnou domluvou různých částí společnosti.**

Teorie:

7. Když lidé ve volbách rozhodnou o výběru svého vládce, pak **se každému občanovi nařizuje, aby podle svých možností dohlížel na chování vlády** a aby vždy prověřoval, jak vláda řeší veřejné záležitosti, domnívá-li se, že došlo k něčemu špatnému. Zradí-li vláda důvěru Boha a veřejnosti, nemá právo setrvávat dál v úřadu.

Teorie:

8. I když je **vládce** vybrán a jmenován lidem, je **zodpovědný nejdříve Bohu a teprve pak lidu.**

Teorie:

9. Přestože je Korán ústavou islámského státu, **Bůh muslimům nařizuje, aby projednávali své běžné záležitosti formou porad.** Vytváří se tím možnost ustavovat zákonodárné výbory a poradní orgány na místní, národní i mezinárodní úrovni.

Teorie:

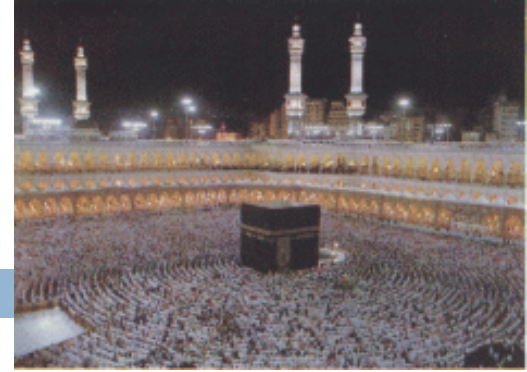
10. **V islámském politickém systému má každý občan právo na svobodu víry a svědomí, svobodu myšlení a vyjadřování.** Každý občan může svobodně rozvíjet své vlohy a zlepšovat své postavení, pracovat a soutěžit; vydělávat a vlastnit, souhlasit a nesouhlasit s věcmi podle svého nejlepšího úsudku. **Tato svoboda však není a nemůže být absolutní,** jinak by přerostla v chaos a v anarchii. Zaručuje ji Boží zákon a tentýž Zákon ji stanovuje.

Teorie:

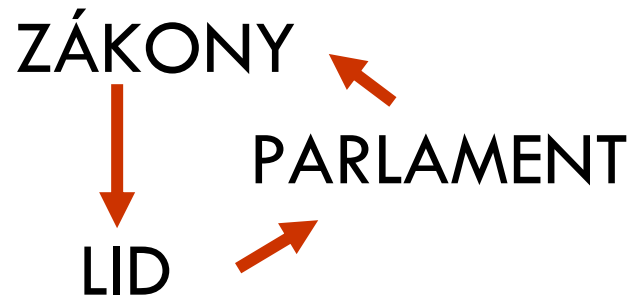
11. Vláda v islámském státě znamená důvěru veřejnosti, kterou vládci dostávají Slovem Božím a také společnou dohodou lidu. Je-li Bůh Nejvyšším Vládcem ve státě, pak ten, kdo ho reprezentuje v nejvyšším úřadě, musí být věrný této důvěře poskytující autoritě, zkrátka musí být věřícím. **A jestliže je v nějakém státě většina obyvatel muslimská, pak člověk, který si dělá nároky na úřad prezidenta nebo kalifa, musí být skutečným muslimem.** Tato opatření slouží veřejnému zájmu a naplňují všechny závazky státu vůči Bohu a občanům. Rovněž zajišťují a ctí práva takzvaných náboženských nebo rasových menšin.

Islámský stát tedy...

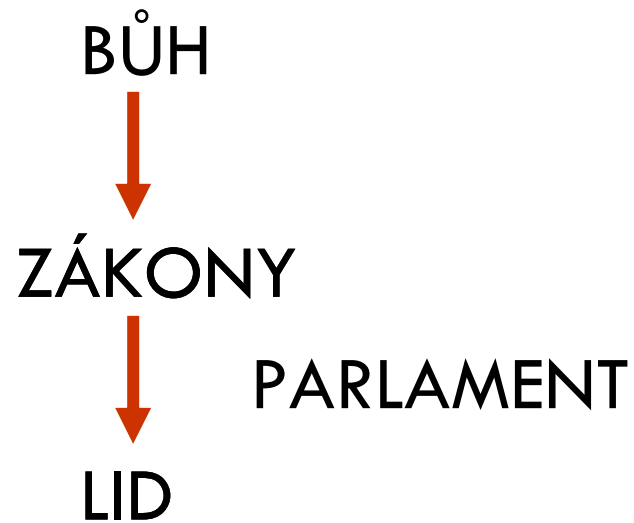
... není **demokracie**, ale **nomokracie** (jeden z typů ideokracie). Teorie ale není příliš propracovaná

DEMOKRACIE:

Nomokracie

Totalita?

Nomokracie bývá srovnávána s jinými vyhraněnými ideokraciemi: fašismem a komunismem:

- Podobnosti:
  - ▣ IDEA, která vyřeší společenské rozpory
  - ▣ Podřízení celé společnosti této myšlence
  - ▣ Úzký a uzavřený okruh lidí povolaných interpretovat ústřední ideu
- Zásadní rozdíl:
  - ▣ ZÁKON neměnný, každý člen společnosti se může domoci jeho dodržování prostřednictvím nezávislých duchovních autorit (tj. není to tyranie)

Schéma islámských obrodných hnutí

WAHHÁBISMUS

TRADICIONALISMUS

FUNDAMENTALISMUS

ISLAMISMUS

Taliban

džihadismus

islamismus
hlavního
proudu

20. / 21. století, politické hnutí + sociopatologické jevy

Wahhábismus

- **Mohammad ibn Abd al-Wahháb (1703–1792)**
- puristická reforma islámu, návrat k původnímu chápání Koránu a sunny a její očištění od pozdějších nánosů
- obdoba reformace u křesťanů
- wahhábismus je mimořádně konzervativní, odmítá jakýkoliv změny v organizaci společnosti, je oficiální ideologií Saúdské Arábie (viz např. náboženská policie – a některé kontroverzní zásahy)

Mahdíja

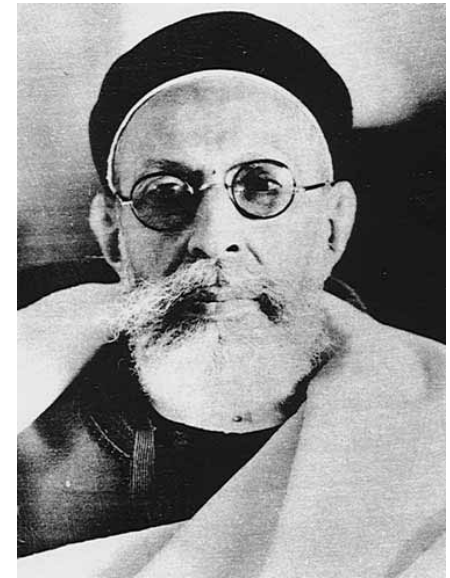
- sociálně-náboženské hnutí v Súdánu v letech 1881–1898
- **Muhannad Ahmad Ibn Abdulláh** (1844–1885) – prohlásil se za mahdího
- puritánství, zákaz „dekadentních“ západních zvyků, úpravy věrouky (zákaz poutí do Mekky, zdůraznění džihádu)
- vyvolal protibritské povstání, poražení

Sanúsija

- ve vých. Libyi od roku 1843, značně inspirované wahhábismem, ale spojeno s mysticismem
- jmenuje se podle zakladatele **Muhammada Ibn Alí as-Sanúsího**
- ostré spory a boje s Evropany (kolonialismus)
- do roku 1969 vládli Libyi (král Idrís byl vnukem zakladatele)

král **Idrís**

Obrodná hnutí 19. století

- reakce na tlak ze strany západu a úpadek muslimských států
- 2 hlavní směry:
  - ▣ tradicionalismus (odpor k Západu i modernizaci)
  - ▣ fundamentalismus (odpor k Západu, ale podpora modernizace)
- obě hnutí čistě duchovní

19. století – salafíja

- Egyptané **Džamál ad-Dín al-Afghání** (1838–1897) a jeho žák **Muhammad Abduh** (1849–1905)
- úpadek je důsledkem ústupu od zdrojů islámu (pověry, kult světců, mystická bratrstva)
- je nutný nenásilný návrat k (idealizované) čisté „víře předků“ – tolerance, bratrství, zdravý rozum
- muslimové se mají vzdělávat a osvojovat si nové vědecké a technické poznatky
- nutné je rozšíření a studium arabštiny
- **panislamismus** – všichni muslimové jsou součástí jedné obce, kmenové, jazykové nebo politické rozdíly jsou druhotné

Džamál ad-Dín al-Afghání
na íránské známce

20. století: ISLAMISMUS

- vznik prvních islamistických politických organizací které spatřovaly možnost nápravy společnosti v reislamizaci „vlažných“ věřících, každodenního života, institucí i společnosti
- jejich heslo:

ISLÁM JE ŘEŠENÍM!

Počátky, teoretikové islamismu:

- 1927: Společnost pro šíření víry (v Indii)
- 1928: učitel Hasan al-Banná založil v Egyptě Sdružení muslimských bratří.

Hasan al-Banná (1906–1949, zabit)

- úplný návrat ke koránu a „správné tradici“, islám není jen náboženství, ale „způsob života“ (včetně politického)
- ostrý boj proti materialismu a sekularismu
- důraz na charitativní a agitační činnost
- za války z protibritských pozic podporoval Hitlera

Teoretikové islamismu:

Sajjid Kutb (1906–1966, popraven násirovským režimem v Egyptě)

- muslimové jsou ve stavu novodobé džáhilíje (období nevědomosti, stav před vznikem islámu)
- muslimové mají právo povstat proti neislámské vládě
- mohou proti ní použít násilí
- sociální systém má být založen na Koránu

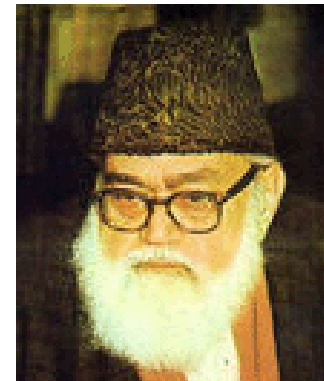
Sajjid Kutb

Teoretikové islamismu:

Mawlán Abú al-Alá al-Mawdúdí

(1903–1979), pákistánský filozof a politik

- islámský stát musí mít formu teokracie, zákony by mělo tvořit výhradně duchovenstvo
- politický pluralismus musí být odstraněn
- politický boj neprobíhá mezi pravicí a levicí, ale mezi stranou Boha (Hizbulláh) a stranou Satana
- v roce 1941 založil **Islámskou stranu** (Jama'at-i Islami) – ta dodnes existuje v Pákistánu

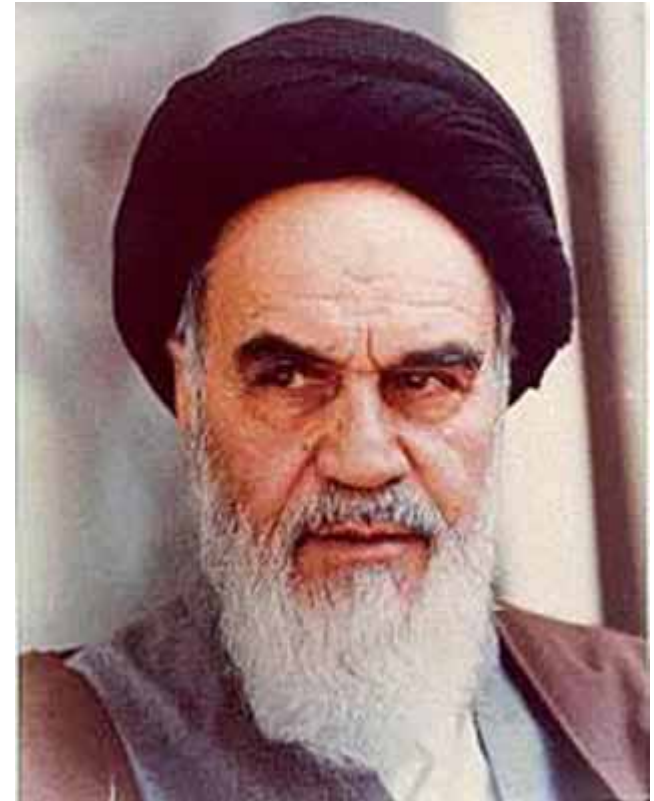

Teoretikové islamismu:

ájatolláh Chomejní Rúdolláh

Músáví (1902–1989, pohřben v Komu)

- ideálním způsobem řízení společnosti je velájete fakíh (vláda moudrého duchovního)
- právo řídit záležitosti věřících (tedy i státu) mají mít duchovní

Kdo jsou islamisté?

Různé motivace k islamismu

- hluboce věřící
- aktivisté
- radikálové
- násilníci
- teroristé
- fanatici

Kdo je podporuje?

- městská chudina
- nábožensky zaměřené střední vrstvy

Co není islamismus?

- politické zneužívání náboženství, kdy se dává náboženská nálepka běžným rodovým nebo nacionalistickým střetům mezi muslimy nebo muslimskými státy

Šíření islamismu

- 3 tradiční centra: Egypt, Pákistán a Írán (+ Saúdská Arábie, počítá-li se wahhábismus)
- v 90. letech nově: Alžírsko, Afghánistán, Palestina
- po pádu Saddáma Irák
- po „arabském jaru“ další zhroucené státy: Sýrie, Libye, Egypt
- v menší či větší míře se dnes projevuje ve všech muslimských zemích i v muslimských komunitách ve většinově neislámském prostředí

Reakce muslimských států na islamismus

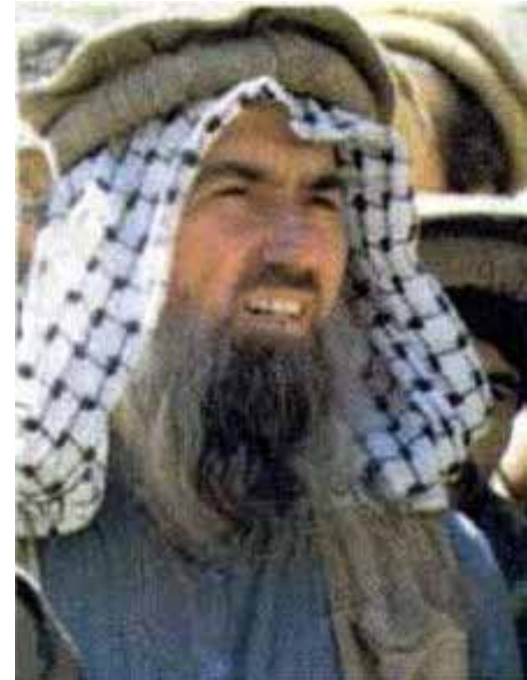
- někde tvrdé a násilné potlačování: Irák, Sýrie, Libye
  - ▣ téměř vždy to dopadlo špatně
- snaha o marginalizování: Egypt, Tunisko, Turecko
  - ▣ v těchto zemích se pak vytvořily umírněné islamistické strany
- metoda “omezeného přizpůsobení se”: Jemen, Libanon, Kuvajt
- metoda islamizace shora (snaha legitimizovat vládnoucí režim islámskou rétorikou): Maroko, Saúdská Arábie)

... 80. léta – zlatá doba islamismu

- 1979: první vítězství islamistů – Írán se stává „vzorovým“ teokratickým státem (další později: Súdán, Afghánistán)
- Saúdská Arábie finančně podporuje islamisty na celém světě – nejvíc v Afghánistánu

... mezitím v Afghánistánu ...

- do afghánské války se zapojují „váleční turisté“ z arabských zemí
- v uzavřeném prostředí jejich táborů se vytváří militantní odnož islamismu: **džihadismus**
- teoretik: saúdskoarabský univerzitní učitel palestinského původu **Abdalláh Júsuf Azzam** (1941–1989)
  - učitel a mentor **Usamy bin Ládina**
  - koncepce džihádu jako povinnosti (6. pilíře) každého muslima. Jejich povinností je prý osvobodit všechna „muslimská území uzurpovaná bezvěrci“
  - „osvobození“ muslimských území nemůže být provedeno mírovými prostředky; použití násilí je legitimní i v případě, že by vedlejšími oběťmi byly děti nebo ženy

Abdalláh Júsuf Azzam
„otec globálního džihádu“

90. léta: důsledky války v Zálivu

- Saúdská Arábie přestává platit islamisty v zneprátených zemích
- džihadisté odcházejí domů (kde radikalizují místní islamisty), nebo do podzemí
- strategický cíl džihadistů se konkretizuje, jde o zničení:
  - ▣ hlavního nepřítele – Ameriky
  - ▣ zrádců ve vlastních řadách – tj. islamistů ze Saúdské Arábie
  - ▣ umírněných islamistů (protože spolupracují s bezbožnými státy!)

90. léta – násilí v Alžírsku a Egyptě

- džihadisté ovládli místní radikální islamistické organizace (*Džamáat islámíja* a *Džihád* v Egyptě, *Ozbrojená islámská skupina* v Alžírsku)
- rozpoutání násilí ve snaze zničit hospodářskou infrastrukturu (vraždy známých osobností, turistů apod.)
- přenesení teroru do zahraničí (Francie)
- vrchol 1995, faktická likvidace všech skupin v roce 1997
- džihadisté se zabydlují ve zhroucených nebo velmi slabých státech (Afghánistán, Súdán, Somálsko, Jemen, kmenová území v Pákistánu – později i Sýrie, Irák ...)

Jak dál?

bilance 90. let:

- ❑ faktický neúspěch islamistů v zemích, kde se ujali moci (Írán, Súdán, Afghánistán)
- ❑ diskreditace hnutí akcemi radikálů (Egypt, Alžírsko)
- ❑ politické diletantství a morální prohřešky islamistů v oblastech, kde participovali na moci

Írán – praktické výsledky teokracie

- místo sociálně spravedlivého řádu režim nabízí: masovou nezaměstnanost, represivní morálkou a sociální nespravedlnost
- zemi ovládá 200 ajatolláhů a 15 velkých ajatolláhů
- duchovní „krmí davy ne chlebem, ale symboly“
- ve volbách 1997, 2000 dokonce zvítězili reformisté

Důsledky

- ukázalo se, že islamismus není civilizační alternativou, ale je jen jedním z mnoha pokusů o spravedlivější uspořádání společnosti
- od islamismu se odvrací část jeho sociální základny
- hlavní proud se postupně “normalizuje” (mluví se o POSTISLAMISMU) v pravicové politické strany uznávající demokratické instituce a bojující dem. prostředky o podíl na moci

... ale

- v Palestině popularita **Hamásu** neklesá (specifické podmínky)
- menšinový radikální proud se uchyluje do podzemí a odtrhává se úplně od reality i od „drobné sociální práce“
- radikálové se „usídlují“ ve zhroucených státech

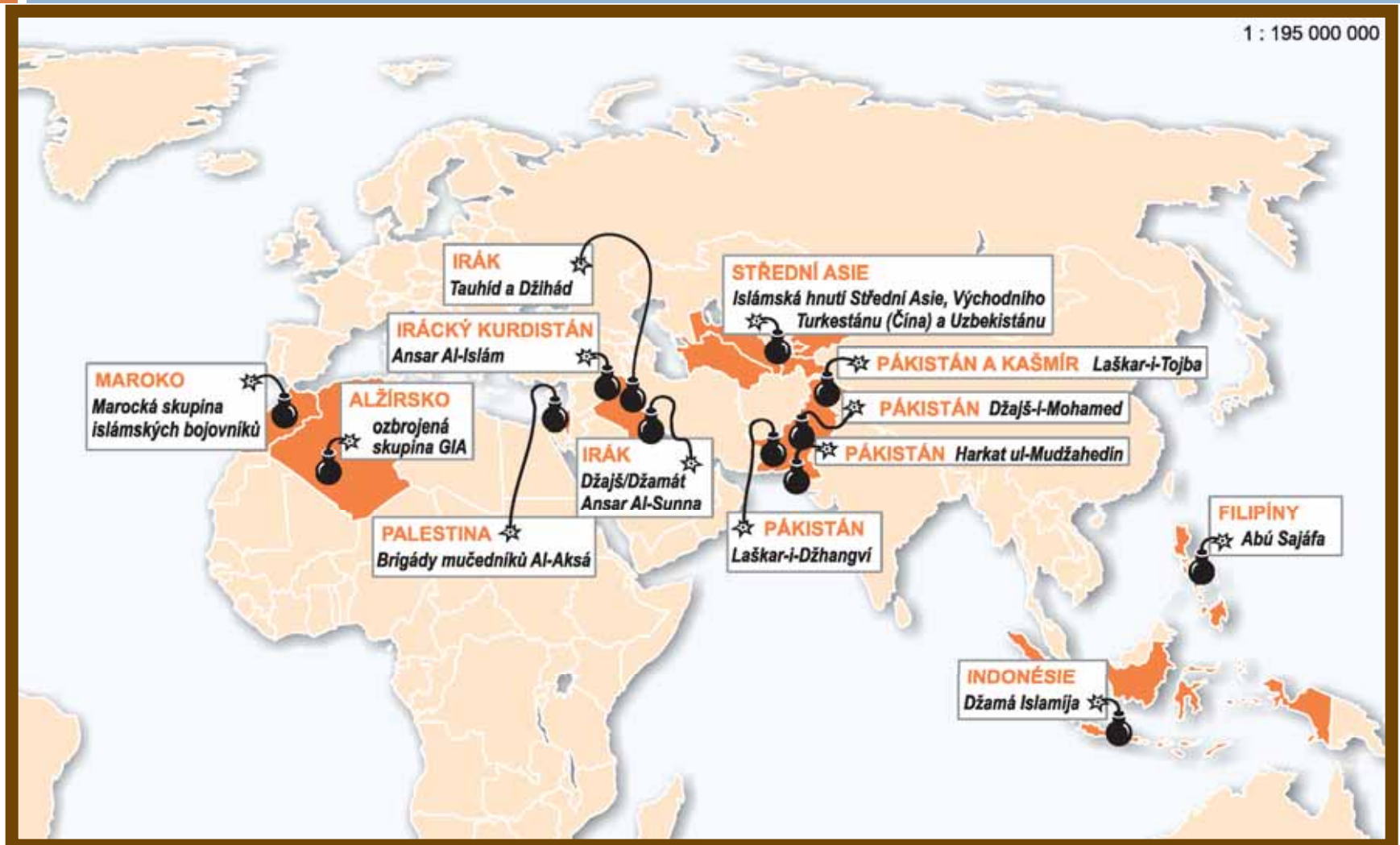
Al Kajdá

Usama bin Ládín (1957–2011)

- 1986 zakládá soukromé výcvikové tábory v Afghánistánu
- 1988 ustavuje **Al Kajdá** (Základna), vhodná struktura pro konspiraci (3členné buňky)
- 1996 vyhlašuje džihád Americe za „okupaci svatých míst“ a vyhlašuje boj za znovudobytí svatých míst a svržení Saúdů kolaborujících s „křížáky a Židy“
- 1998 atentáty na ambasády USA v Nairobi a Dar es-Salaamu
- 2001 sebevražedné útoky na WTC
- později již nic obdobně „spektakulárního“ nedokázala

Sít' Al-Kajdy

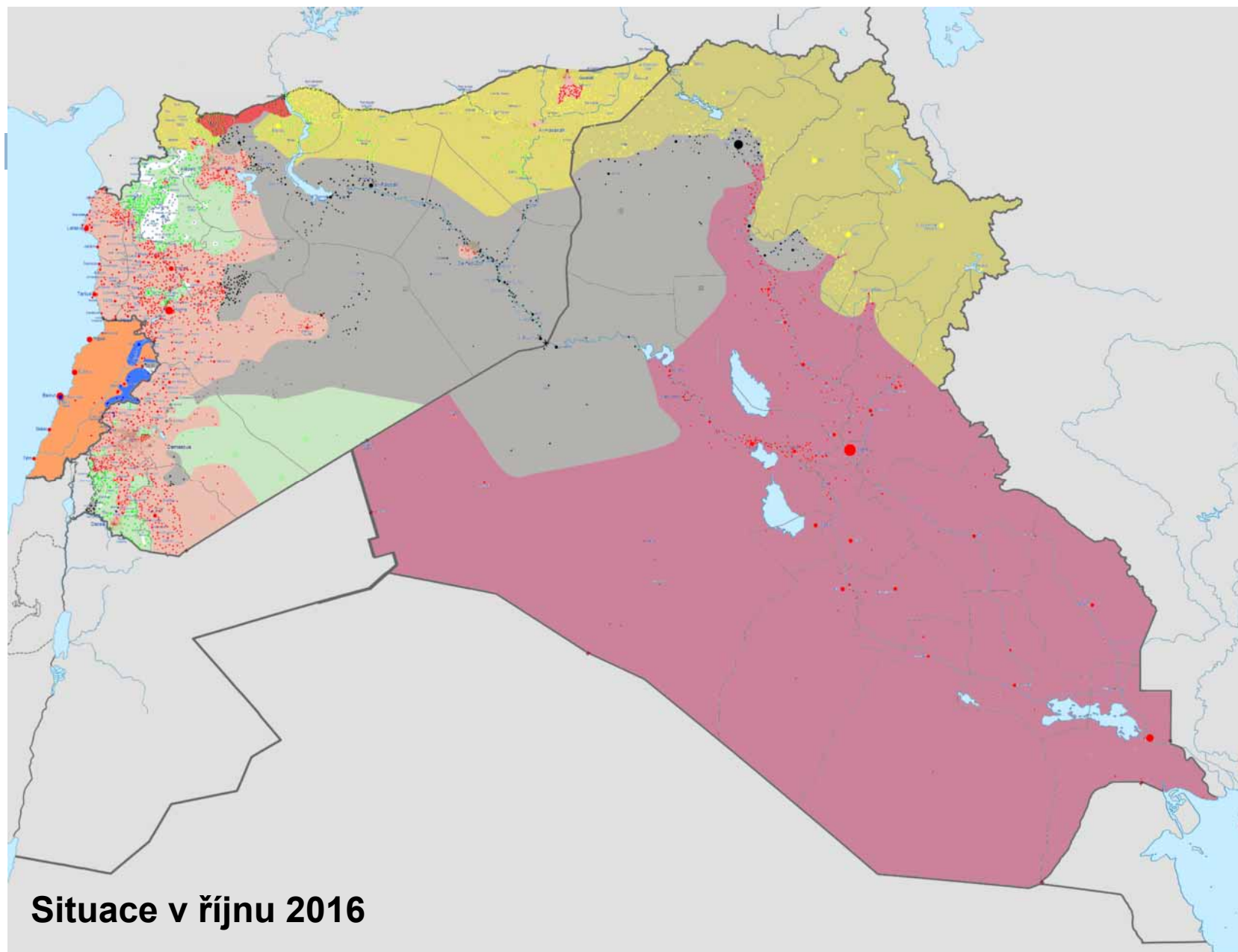

Islámský stát

- organizace vznikla v roce 1999 jako odnož Al Kajdy v Iráku
- na dobytých územích vyhlásila 3. 1. 2014 samostatný Islámský stát, 29. 6. 2014 se prohlásili za chalífát
- nárokuje si náboženskou autoritu nad všemi muslimy (šíity ale za muslimy nepovažuje) na světě
- vůči jinověrcům uplatňuje tvrdé represe a teror hraničící s vyhlazováním.
- organizace má cca 30 tis. bojovníků (z toho 10 % z Evropy)

Propracovaná propaganda

- ukázky tiskovin
- pro silné žaludky -
<http://pamelageller.com/2015/02/watch-savage-video-the-islamic-state-releases-brutal-video-showing-twenty-one-christians-beheaded.html/>

Situace v říjnu 2016

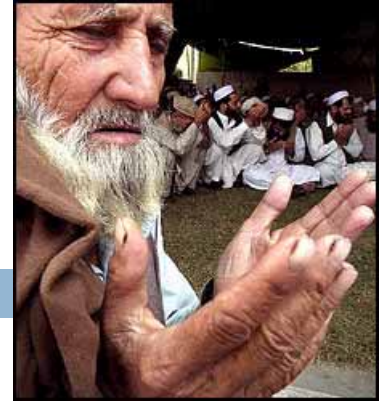
„Výhody“ terorismu:

- globální rozměr akcí (všude na planetě probíhá boj mezi dobrem a zlem)
- žádná nutnost sociální základny (teror oslovuje hlavně diváky u televizorů – proto také načasování atentátů tak, aby se stihly večerní zprávy – už není potřeba trpělivá práce s lidmi, ale jen dostat se do novin)

Je třeba se bát?

- ❑ OPTIMISTÉ: jasné je, že islamismus jako ideologie je nyní v konečné fázi vývoje: myšlenkově skomírá a civilizuje se, terorismus je jen projevem toho, že jako politický projekt ztroskotá
- ❑ PESIMISTÉ: radikalismus (rudý, zelený, hnědý ...)
bude existovat do té doby, dokud bude trvat jeho sociální základna

Shrnutí

Strany	Období	Charakter	Překážky řešení
islamisté x sekulární muslimové, nemuslimové	hlavně od 70. let	totalitární politická ideologie, snaha o uchopení politické moci	sociální základna, neschopnost demokracie a Západu řešit společenské rozpory